

ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. Ζ'. ΕΝ ΜΗΤΥΛΗΝΗ. 30 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1879.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουσιν
μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν· πάντα
γὰρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Λάχ. 182. Ε.

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ
ΚΑΙ
ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.

Ἡ Γεωργία, ἡ τέχνη δηλ. τοῦ καλλιεργεῖν τὴν γῆν, εἶνε τόσοσιν παλαιὰ, ὅσον καὶ ὁ κόσμος αὐτός. Ἡ ἀγία Γραφή μᾶς διδάσκει, ὅτι Κάιν, ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας, ἐνησχολεῖτο εἰς τὴν Γεωργίαν, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἄβελ ὑπῆρξε ποιμὴν προβάτων. Οἱ Πατριάρχαι, τῶν ὁποίων αὐτὴ μᾶς περιγράφει μὲ τόσῃν χάριν τὰ ἀπλοῖκά καὶ ἀθῶα ἤθη, κατεγίνοντο κυρίως εἰς τὸ νὰ καλλιεργῶσι τοὺς ἀγρούς των καὶ εἰς τὸ νὰ βόσκησι τὰ πο-

λυπληθῆ ποίμνιά των. Πικρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔθνεσιν, ἐνόσφ ἤκμαζεν ἡ Γεωργία, ἐπεκράτει παρ' αὐτοῖς ἡ λιτότης, ἡ αὐ-
τάρκεια καὶ ὁ εἰλικρινῆς τῆς πατρίδος ἔρωσ. Κατὰ τοὺς
πρώτους αἰῶνας τῆς Ῥωμαϊκῆς δημοκρατίας οἱ διασημότε-
ροι ἄνδρες τῆς πολιτείας, οἱ γερουσιασταὶ καὶ οἱ ὕπατοι,
ἐλογίζοντο καύχημά των τὸ νὰ ἐργάζωνται τὴν γῆν, καὶ
συχνάκις, ἀφοῦ ὠδήγηον τοὺς στρατοὺς καὶ ἐθριάμβευεν
κατὰ τῶν πολεμίων, ἐπέστρεφον, διὰ νὰ λάβωσιν εἰς χεῖρας
τὸ ἄροτρον.

Οἱ ἡγεμόνες, ὅσοι ἐκυβέρνησαν καλῶς τὸ κράτος των,
ἐπροστάτευσαν καὶ ἐνεθάρρυναν πάντοτε τὴν Γεωργίαν, ἡ
ὁποία εὐλόγως θεωρεῖται ὡς ἡ γονιμωτέρη πηγὴ τῆς εὐη-
μερίας καὶ τοῦ πλοῦτου τῶν ἐθνῶν. Ἐβρίσκος ὁ Δ', εἷς τῶν
καλητέρων βασιλέων τῆς Γαλλίας, ἤθελεν ἕκαστος χωρι-
κὸς ἐν τῷ βασιλείῳ αὐτοῦ νὰ δύναται κατὰ πᾶσαν Κυρια-
κὴν νὰ ψῆνη εἰς τὴν χύτραν του μίαν ὄρνιθα. Ὑπεστηρί-
ζετο δὲ εἰς τὰς εὐγενεῖς ταύτας προθέσεις του ὑπὸ τοῦ
Σουλῦ, τοῦ ὑπουργοῦ καὶ τὰ μάλιστα ἀφωσιωμένου εἰς αὐ-
τὸν στενοῦ φίλου του. «Ἡ Γεωργία καὶ Κτηνοτροφία, ἔλε-
γεν οὗτος, εἶνε οἱ δύο μαστοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων τρέφεται ἡ
Γαλλία, μᾶλλον δὲ τὰ ἀληθῆ δι' αὐτὴν χρυσορυχεῖα τοῦ
Περοῦ». Καὶ τῷ ὄντι τὰ ἀγαθὰ, τὰ ὁποία προσφέρει ἡ γῆ,
εἶνε ὁ μόνος ἀνεξάντλητος πλοῦτος, καὶ τὰ πάντα ἀκμι-
ζουσιν εἰς τὴν πολιτείαν, εἰς ἣν ἀκμάζει καὶ ἀνθεῖ ἡ τέχνη
τῆς Γεωργίας.

Ἐξεταζομένη ὡς πρὸς τὰ λοιπὰ ἐπιτηδεύματα ἡ Γεωργία
ἔχει τὸ προτέρημα, ὅτι ἐξασφαλίζει τοῖς εἰς αὐτὴν ἀσχο-
λουμένοις καλητέραν υγίαν, εὐρωττοτέραν σύστασιν (κρά-
σιν), καὶ προμηθεύει αὐτοῖς ἀθωωτέρας, ποικιλωτέρας καὶ
γλυκυτέρας ἡδονάς. Δεικνύει τὴν ἀνάγκην τῆς ἡσυχίας,
τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἐπομένως τῆς ἀγάπης
καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τοὺς νόμους τῆς πατρίδος. Ἐνισχύει
καὶ τρέφει τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα διὰ τῆς συνεχοῦς

θεωρίας τῶν θανυιασίων τῆς φύσεως καὶ τῶν παντοίων πρὸς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ δωρημάτων. Τέλος οἱ μεγάλοι συγγραφεῖς, οἵτινες ἐπραγματεύθησαν περὶ αὐτῆς, θεωροῦσιν αὐτὴν ὡς τὴν καλλιτέραν, προτιμοτέραν καὶ ἀξιοπρεπεσιέραν εἰς τὸν ἀνθρωπινὴν πηγὴν τοῦ κέρδους.

*Περὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν γαιῶν καὶ τῶν
κυριωτέρων εἰδῶν τοῦ ἐδάφους.*

Ὅλαι αἱ γαῖαι δὲν εἶναι φυσικῶ τῷ λόγῳ κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον γόνιμοι· ὅλαι δὲν εἶνε ἐπίσης ἐπιτήδεια εἰς τὴν αὐτὴν καλλιέργειαν. Ἀλλὰ σχεδὸν ὅλαι αἱ γαῖαι δύνανται νὰ βελτιωθῶσι διὰ τῆς ἐπιμελείας τοῦ ἀνθρώπου καὶ διὰ τῶν μέσων, τὰ ὅποια μᾶς διδάσκει ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη.

Ἀρόσιμον (σπόριμον) ἔδαφος ἡ γῆν φυτεύσιμον ὀνομάζουσι τὸ μέρος τοῦ ἐδάφους, τὸ ὁποῖον εἶνε ἐπιτήδειον πρὸς καλλιέργειαν, καὶ τὸ ὁποῖον ἡ ἐργασία δύναται νὰ καταστήσῃ γόνιμον (παραγωγικόν). Ἡ φυτεύσιμος γῆ εἶνε τόσῳ πλέον εὐφορος, ὅσῳ περιέχει μεγαλητέραν ποσότητα ἰδιαιτέρας τινος οὐσίας (ὑλης), ἣτις συνήθως καλεῖται χῶμα (humus). Αὕτη ἡ οὐσία χροιάς μελανωπῆς καὶ λιπαρὰ ἢ γλοιώδης προέρχεται ἐκ τῆς καταστροφῆς ἢ σήψεως φυτικῶν ἢ ζωικῶν οὐσιῶν, αἵτινες ὑπὸ τὴν τριπλῆν ἐπίρρουαν τοῦ ἀέρος, τοῦ ὕδατος καὶ τῆς θερμότητος κατὰ μικρὸν ἀποσινθίσενται καὶ ἐνόνονται μὲ τὴν γῆν. Τὸ χῶμα ἀνανεοῦται διὰ τῶν κοπρισμάτων καὶ τῶν ἄλλων λιπασμάτων, τὰ ὅποια ὁ γεωργὸς ἐγκρύπτει καὶ καταχώνυσιν εἰς τὸ ἔδαφος. Τὸ πάχος τοῦ κατ' ἐπιφάνειαν στρώματος, εἰς τὸ ὁποῖον τὰ φυτὰ δύνανται ν' αὐξήσωσι καὶ ἀναπτυχθῶσι, ποικίλλει ἐπὶ ἀπειρον, ἀπὸ ὀλίγων ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μόνον εἰς τὸ χειρότερον ἔδαφος μέχρις ἑνὸς μέτρου καὶ πλείοτερον εἰς ἔδαφος καλῆς ποιότητος. Ὅ,τι

εἶνε κάτωθεν τοῦ ἀροσίμου ἐδάφους, ὀνομάζεται ὑπουδαῖον μέρος ἢ ἀπλῶς ὑπουδαῖον (Sous-sol). Τοῦτο δὲ δὲν εἶνε ἄλλο, εἰμὴ πετρώματα (πέτραι ὀρυκταί) τῶν ὀρείων ἢ ἐπιφάνεια κατὰ μικρὸν μετεβλήθη εἰς γῆν ἀρόσιμον ἢ φυτεύσιμον.

Τρία κυριώτερα στοιχεῖα ἢ τρία εἶδη γῆς διαφόρου φύσεως συντρέχουσι μετὰ τοῦ χώματος εἰς τὸν ἀποτελέσασαι τὸ ἀρόσιμον ἔδαφος: ἡ ἀργιλλος, ἡ ἄμμος καὶ ἡ τίτανος. Αὗται ἢ ὕλαι μεμιγμέναι κατὰ διαφόρους ἀναλογίας ἀποτελοῦσι τὰ ποικίλα ἐδάφη, καὶ καθ' ὅσον ἡ μία ἢ ἡ ἄλλη τῶν τριῶν τούτων πρῶτοι οὐσιῶν εἶνε ἢ ἐπικρατοῦσα εἰς τὴν μάζαν τῆς ἀροσίμου γῆς, λαμβάνουσι τὴν γένεσιν τρία κύρια εἶδη ἐδάφους: τὰ ἀργιλλώδη, ἄμμώδη καὶ τιτανώδη. Τὰ ἀργιλλώδη ἔχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον χροιάν φαιάν, κιτρινωπὴν ἢ ἐρυθράν· εἶνε πολὺ συμπαγῆ καὶ προσκολλῶνται ἰσχυρῶς εἰς τοὺς πόδας ἢ εἰς τὰ γεωργικὰ ὄργανα (ἐργαλεῖα). Καλύπτονται μὲ ὕδωρ εἰς τὰς βροχὰς καὶ παρουσιάζουσι εὐρέα ρήγματα (σχισμὰς) εἰς τὴν ξηρασίαν. Τὰ ἄμμώδη ἔχουσιν ἀντιθέτους χαρακτηῖρας τῶν ἀργιλλωδῶν. Τὰ δὲ τιτανώδη ἔχουσι χροιάν λευκωπὴν καὶ εἶνε ἐν γένει ξηρὰ καὶ ἀνυδρα. Ἡ λευκωπὴ αὐτῶν χροιά ἀνακλᾷ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, αἵτινες δὲν δύνανται νὰ διαπεράσωσι τὴν μάζαν τοῦ ἐδάφους, ἐξ οὗ προέρχεται ἀνταγεία τις καυστική, ἢ κοινῶς λεγομένη Ἀντηλίξ, τὰ μίλιστα ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν βλάστησιν.

(Ἔπεται συνέχεια)

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ κ. λ. π.

Ξενοδοχεῖα.—'Αροησίαι περί παλιγγενεσίας.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 236.)

Ἄς μὴ ζητῆ τις τί ἀπέγεινεν ἡ φιλοξενία τῶν ἀρχαίων πατριαρχῶν. Τὰ ἤθη μετεβλήθησαν. Ἐκείνη ἡ παλαιὰ ἀρετή, ἣτις συνδέεται μὲ τὴν νηπιότητα τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας, ἠδύνατο μόνον προσωρινῶς νὰ ἐπικρατήσῃ, ἐνῶ ἡ παρούσα κατάστασις θέλει εἶσθαι διχρεστέρα. Ἄφοῦ τὰ ἔθνη ἐξέτειναν τὴν ἐπιμιξίαν των μέχρι τῶν ἀπωτάτων μερῶν τῆς γῆς, ἀφοῦ οἱ φωτισμένοι λαοὶ διάγουσι βίον μᾶλλον εὐκίνητον καὶ μᾶλλον πλανητικὸν παρὰ τοὺς νομάδας καὶ τοὺς ἀγρίους, ἐκάλυψαν ὅλας τὰς ὁδοὺς μὲ ξενοδοχεῖα. Ἄλλ' ὅλα τὰ ἔθνη δὲν ἐδέχθησαν μίαν τόσον ὠφέλιμον καὶ τόσον κατὰ τὸ φαινόμενον ἀπλήν διάταξιν. Πρὸς τοῦτο δὲ κυρία αἰτία φαίνεται, ὅτι ἦσαν πολιτικοὶ σκοποὶ. Διότι εἶνε οὐσιῶδες δι' ἓνα δεσπότην τὸ νὰ μένωσιν οἱ δοῦλοὶ του ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, ἡ ὁποία τοὺς τρέφει. Εἶνε πολὺν εὐπειθέστεροι οὗτοι, ἐὰν δὲν γνωρίζωσι τίποτε ἄλλο, εἰμὴ τὴν γῶραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἴστατο ἡ κοιτίς των, καὶ εἶνε μᾶλλον εὐάγωγοι, ἐὰν δὲν ἔχωσι καμμίαν ἐπιμιξίαν μεταξὺ των ἢ μὲ τὰ ἄλλα ἔθνη.

Τινὲς ὁδοιπορίαὶ ἐν τούτοις ἐπιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀνάγκης. Εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν δὲν ὑπάρχει κανὲν ξενοδοχεῖον. Οἱ κῆρυκοὶ λοιπὸν εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ δέχωνται καὶ νὰ ξενίζωσι τοὺς ὁδοιποροῦντας. Ἐὰν ξένοι τινὲς ἔλθωσιν εἰς τινα κόμην, καὶ διατρίψωσι περισσότερον παρὰ τρεῖς ὥρας, ἡ κοινότης εἶνε ὑπόχρεως νὰ τοῖς προμηθεύσῃ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἐὰν οὗτοι ἔχωσιν αἰτίας παραπόνων κατὰ τῶν κατοίκων, ἡ ἀρχὴ ἐπιβάλλει εἰς αὐτοὺς τὴν ποινήν νὰ

πληρώσωσι τὸ διπλάσιον παρ' ὅ,τι ἤθελον δώσει εἰς τοὺς ὁδοιποροῦντας.

Ἐξαιρουμένων τῶν χριστιανικῶν χωρῶν ἡ φροντίς περὶ τῶν ὁδοιπορούντων δὲν εἶνε πουθενά τόνον φρονίμως συστηματοποιημένη, ὅσον εἰς τὴν Ἄνατολὴν μεταξὺ τῶν Μωαμεθανικῶν ἐθνῶν τῆς ἐμπροσθίου Ἀσίας, ὅπου αἱ μεγάλαι στρατιωτικαὶ ὁδοὶ ἀπὸ σταθμοῦ εἰς σταθμὸν εἶνε κεκαλυμμένοι ἀπὸ σεράιξ συνοδοιποριῶν (κερβανίων): οἰκοδομήματα εὐρύχωρα, τὰ ὅποια δέχονται τὰς πολυπληθεῖς συνοδείας τῶν ὁδοιπορούντων μὲ τὰ φορτηγὰ ζῶα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους, καὶ συνηθίζονται εἰς τὴν Ἄνατολὴν, ἢ μᾶλλον εἶνε ἀναγκαῖα, διὰ νὰ προστατεύωσιν αὐτοὺς κατὰ τῶν ληστρικῶν ἐπιθέσεων τῶν νομαδικῶν φυλῶν. Ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ καὶ ἀπὸ τῆς Καίρας καὶ Δαμασκοῦ μέχρι τῆς Μέκκας καὶ ἐπέκεινα εὐρίσκονται τὰ μεγαλοπρεπῆ καθιδρύματα, τὰ ὅποια τὸ αἶσθημα τῆς φιλάνθρωπιᾶς ἐπρόκισε συχνάκις μὲ σημαντικὰ κεφάλαια πρὸς ὑποδοχὴν πτωχῶν ὁδοιπόρων καὶ προσκυνητῶν τῆς Μέκκας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν φροντίδα τῆς ξενίσεως τῶν ὁδοιπόρων εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας, αὕτη εἶνε ἀνεπτυγμένη τὰ μάλιστα παρὰ τοῖς Γερμανικοῖς ἔθνεσι. Μεταξὺ τῶν Ῥωμανικῶν ἐθνῶν ἔγινεν ὀλιγωτέρα φροντίς περὶ τούτου καὶ καθιδρύματα πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ὁδοιπορούντων ἐξαφανίζονται σχεδὸν εἰς ὅλην τὴν μεσημβρινὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας τῆς πυρηναικῆς Χερσονήσου. Παρὰ τοῖς Κελτοῖς ταῦτα εἶνε σχεδὸν ἄγνωστα καὶ μεταξὺ τῶν Σλαύων ἡ διάταξις τῶν ξενοδοχείων εἶνε ἴση τῷ μηδενί. Παρὰ τούτοις τοῖς ἔθνεσι πρὸ πάντων ὁ Ἰουδαῖος ἐπαγγέλλεται τὸν ξενοδόχον.

Ἡ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν διευκολυνθεῖσα ἐπιμιξία δὲν κατήργησεν ὅλως διόλου τὴν πατριαρχικὴν καὶ ὠραίαν συνήθειαν τῆς φιλοξενίας καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ κάμῃ τοῦτο, Διότι

ὑπάρχουσιν ἔθνη, τὰ ὁποῖα διὰ τὸν τρόπον τοῦ ζῆν αὐτῶν ποτὲ δὲν θέλουσι δυνηθῆν νὰ ἰδρῦσωσι ξενοδοχεῖα, ὅπως τὰ φωτισμένα ἔθνη. Εἰς ταῦτα τὰ ἔθνη ἀνήκουσιν ὅλοι οἱ νομάδες. Παρ' αὐτοῖς ἀκμάζει ἡ φιλοξενία· κατ' ἐξαιρετοῦ δὲ τὸν τρόπον ἐξασκεῖται αὕτη μεταξὺ τῶν Σημιτῶν καὶ ὀνομασί παρα τῶς πλανητικὸν βίον ζῶσιν Ἄραψι, τοῖς Βεδουῖνοις τῆς ἐρήμου.

Ἐν τέλει τούτου τοῦ ἄρθρου θέλομεν κάμει μνείαν ἀκόμη μιᾶς ἀξιοσημειώτου ἀνοησίας, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέπεσε τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα. Ἐπὶ πολὺ ἐνησχολήθησαν οἱ ἄνωρωποι μὲ τὴν ιδέαν, ὅτι εἶνε δυνατὴ μία τις ἀναγέννησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ δὲν ἔλειψαν φιλόσοφοι, εἴτινες ἐπὶ καλῆ τῆ πίστει ἐμόρφωσαν θεωρίας περὶ ταύτης τῆς ματαιοδοξίας. Ὁ ἄνθρωπος, λέγουσιν, εἶνε ζῶσα μηχανή. Διὰ τὴν λοιπὸν ἔπρεπε νὰ μὴ προσπαθῆσῃ ν' ἀνανεώσῃ αὐτήν; Εἰς τοῦτο τὸ σύστημα ἔδωσαν ἰδιαιτέρως μεγάλην προσοχὴν εἰς τὴν Περσίαν καὶ εὔρεν αὐτόθι πολλοὺς ὀπαδοὺς. Ἐπίστευον, ὅτι οἱ πλανῆται, ὁ ἥλιος καὶ ἅπανα ἡ φύσις ὑπόκειται εἰς φθορὰν καὶ ἀνανέωσιν. Οἱ ἄνθρωποι, ἐξαιρέτως οἱ μεμυγμένοι εἰς τὰ μυστήρια τοῦ Μίθρα κατέγειναν πολὺ εἰς τὸ ν' ἀνανεώσῃ αὐτοὺς, καθὼς οἱ ἀστέρες. Ἐλάβον τὰ ὀνόματὰ τῶν ἀστερισμῶν, ἐφεῦρον ἰδιαίτερα ἐνδύματα, διὰ νὰ γίνωσιν ὁμοιότεροι μὲ αὐτοὺς. Ἦσαν μάλιστα αὐστηροὶ καὶ ἐθεώρουσαν αὐτοὺς μ' ὄλην τὴν ἐλάττωσιν τῶν δυνάμεων τῶν μετὰ ταύτας τὰς ἀναζωοτικὰς τελετὰς πρὸς τιμὴν τοῦ Μίθρα, ἀναζωομένων, καθὼς ὁ ἥλιος, καὶ ἀναζωογονημένους, καθὼς τὸ νέον ἔτος.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΑΝΑΡΡΑΦΗ ΜΕΘ ΥΠΟΤΟΜΗΝ

ΗΤΟΙ ΜΕΘΟΔΟΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΑ

ΠΡΟΣ ΙΑΣΙΝ ΤΗΣ ΤΡΙΧΙΑΣΕΩΣ.

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 224.)

1.) Ἡ ἐξαράνισις τῶν βολβῶν τῶν τριχῶν γίνεται κατὰ τοὺς ἐξῆς τρόπους:

α'.) Παῦλος ὁ Αἰγινήτης καὶ ὁ Κέλσος ἐξέτιλλον τὰς παρὰ φύσιν τρίχας, ἐξωλόθρευον δὲ τοὺς βολβοὺς αὐτῶν ἐμπηγνύοντες πεφυρακτωμένον αἰχμηρὸν ὄργανον εἰς τὸν πόρον σὺτῶν (νῦν μέθοδος Carron du Willards).

Κατὰ Διοσχορίδην δὲ «Τὰς δὲ νυττούσας δίχα ρευματισμοῦ χρονίου καὶ ἐκτιλείσας τρίχας ἐπὶ τῶν βλεφάρων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐκ ἔα φυῆναι, μετὰ τὸ ἐκτιλῆναι εὐθέως καταχρίόμενα αἷμα βατράχων τῶν χλωρῶν πρόσφατον καθ' ἑαυτὸ, ἢ μιγνὲν χαμαιλέοντι κεκαυμένῳ λευκῷ ἄχρις ἀνθρακώσεως, ἢ αἷμα κόρεως καθ' ἑαυτὸ, ἢ καπνοῦ τοῦ ἐν ταῖς κριθαῖς φουομένου ὁ χυλὸς σὺν κόμμει, ἢ τελλίνοι ταριχῆραι κεκαυμένοι λεῖται μετὰ κεδρίας, λωτοῦ κεκαυμένου ἢ τέφρα, ἢ στυπτηρία φρορίμη». (Ἐκδ. Kühn. περὶ εὐπορίστων Α'. σελ. 116 κεφ. νβ'.)

β'. Ὁ Ἀέτιος ἀφήρει τοὺς βολβοὺς τῶν παρὰ φύσιν τριχῶν διὰ δύο συγκλινουσῶν ἐντομῶν (νῦν μέθοδος Galezowski, Fr. des mal. des yeux p. 66).

γ'. Ἐκκόπτουσι τὸ φέρον τοὺς βολβοὺς τῶν βλεφαρίδων (Bartisch, Peister, Beer und Fr. Jaeger, Fröbelius, Flarer).

δ'. Ὁ Wacca Berlinghieri διατέμνει ἐγκαρτίως 1 γ. μ. ἄνω τῶν βλεφαρίδων τὸ τε δέρμα καὶ τὴν βλεφαρικὴν μῦν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν παρὰ φύσιν τριχῶν, κατ' ἄμφω δὲ τὰ πέρατα τῆς ἐγκαρτίου τομῆς παρέχει ἀνὰ μίαν κάλυ-

τον τομήν πρὸς τὰ ἄνω, ἀποδέρει καὶ ἀναστρέφει τὸν δια-
τμηθέντα βλεφαρικὸν μῦν καὶ τὸ δέριμα καὶ ἀφαιρεῖ τὰ θυλά-
κια τῶν τριχῶν ἓν πρὸς ἓν.

Ε'. Ἐκτίλλουσι συχνὰ ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη πολλὰ τὰς πα-
ρὰ φύσιν τρίχας διὰ τριχολαβίδος, δυνατὴν νομίζοντες τὴν
κατὰ μικρὸν ἀτροφίαν τῆς μητρὸς τῶν βλεφαιρίδων καὶ τὴν
παῦσιν τῆς ἐκφύσεως αὐτῶν.

Καὶ τὴν μὲν μέθοδον Παύλου τοῦ Λίγινῆτου καὶ Κέλσου ἐξε-
τελέσαμεν πολλάκις ἐπιτυχῶς μεταβολόντες αὐτὴν ὡδε: Διὰ
τριχολαβίδος ἐκτίλλομεν πρῶτον τὴν παραφυομένην τρίχα, εἴ-
τα δὲ λαβόντες βελόνην λεπτὴν, ψυχρὰν δὲ, εἴτε βελονοκα-
τόχῳ εἴτε τῷ ἀντίχειρι καὶ λιχανῷ τῆς δεξιᾶς ἐμπηγνύομεν
εἰς τὸν πόρον αὐτῆς ἐπὶ $2-2\frac{1}{2}$ χ.μ., εἴτα δὲ περιστρέφομεν αὐτὴν
καὶ παρασαλεύομεν ἡρέμα τῆδε κάκεισε, καταστρέφοντες οὕ-
τω τὴν μητέρα τῆς τριχῆς. Ἐνδείκνυται δὲ, ὅταν μικρὸς μὲν
ὁ ἀριθμὸς τῶν παραφυομένων τριχῶν ἔν τῷ βλεφαρικῷ χει-
λει, οὐδόλως δὲ φαλάγγωσις ἐνυπάρχη.

Πρὸ μικροῦ δ' ἐκτίλαντες δύο παρὰ φύσιν τρίχας κατεχρί-
σαμεν, εὐθὺς κατὰ Διοσκορίδην αἷμα κόρεως καθ' ἑαυτὸ, καὶ
αἱ νύσσουσαι ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας οὐδόλως ἀνεφάνησαν. Οὐδέ-
ποτε δὲ πλέον ἐπανεῖδον τὸν πάσχοντα εἰς τὸ μετέπειτα.
Δημοσιεύσομεν δι' ἀκρολύτως τὰ πειράματα ἡμῶν καὶ τὰς πα-
ρατηρήσεις περὶ τῆς κατὰ Διοσκορίδην ἰάσεως τῆς τριχιάσεως,
καταχρίοντες καὶ τὰς λοιπὰς οὐσίας, ἅς συνιστᾷ, δι. κωλύου-
σιν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐθις τὴν ἐκφυσιν τῶν τριχῶν.

Ἄλλ' ἐπὶ τριχιάσεως ὀλικῆς μὴ ἀποστερήσεως μηδέποτε,
χειρουργέ, τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς σκέπης τοῦ κόσμου τοῦ κάλ-
λους αὐτῶν, μὴ στερήσεως μηδένα τῶν σεμνοπρεπῶν καὶ σε-
μνοποιῶν βλεφαιρίδων. Πρὸς τί ἐτέθησαν αὐταὶ ὑπὸ τῆς φύσε-
ως; διὰ τὴν μάχαιραν τοῦ χειρουργοῦ; Πρόσβλεψον μιλφὸν καὶ
μαδαρὸν τὰ βλέφαρα, ἰδὲ πόσον δυσειδῆς καὶ ἀπεχθῆς εἰς
ὄψιν. Καὶ ταῦτα μὲν διὰ τὰς χρηστοτέρους τῶν μεθόδων Flarer
Jaeger καὶ Beer Ἀετίου καὶ Wacca Berlinghieri. Ἄλλ' ἢ τοῦ

Bartisch καὶ Heister πλὴν τῆς ἀποτροπαίου δυσμορφίας ἐπιφέρει μείζον κακὸν ἀντὶ σμικροῦ· διότι, ἀφαιρουμένου καθ' ὄλον τὸ μῆκος τοῦ χεῖλους τοῦ βλεράρου εἰς πλάτος 2—3 χ. μ. ἀπὸ τοῦ δέρματος μέχρι τοῦ ἐπιπεφυκότος, καὶ ἡ λειτουργία τῶν ἀδένων τοῦ ταρσοῦ ἀπόλλυται ἀνεπιςρεπτῆ καὶ λαγώφθαλμος ἐπιγίνεται καὶ οὐλὴ σκληροτάτῃ ἐπιξέει τὸν βολβὸν ἀντὶ τοῦ νυγμοῦ τῶν τριχῶν. Καὶ ἡ μερικὴ ὁμως ἀφαίρεσις τῶν θυλακίων τῶν παρὰ φύσιν τριχῶν κακὰς συνεπάγεται συνεπείας· συρρικνῶνται δηλαδὴ κατὰ φυσικὸν λόγον ἡ ἐπιγινόμενη οὐλὴ καὶ συμπαρασύρει καὶ παρεγκλίνει καὶ τὰ παρακείμενα θυλάκια καὶ εἰσκλῶνται ἄρα πάλιν τρίχες ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν καὶ ἀδικοῦσιν αὐτόν. Ἀντλοῦσι δὲ τὸν πίθον τῶν Δαναίδων οἱ τὰς παρὰ φύσιν τρίχας ἐκτίλλοντες· διότι πρόσκαιρον μόνον ἀνακούφισιν παρέχουσι τῷ πάσχοντι· καὶ τότε κρείπτων ἡ ἀνακόλλησις τῶν νυττουσῶν. Ἄφες λοιπὸν εἰς τὰς σελίδας τῆς ἱστορίας τὰς μεθόδους ταύτας.

2.) Ἡ εὐθυσίς τῶν παραφυομένων τριχῶν, ὅταν μία ἢ δύο μόνον νύσσωσι, γίνεται ὧδε.

α) Παῦλος ὁ Αἰγινήτης ὑποθεῖς λεπτῇ βελόνῃ τὰ δύο ἄκρα γυνακείας τριχὸς ἠνήματος σηρικοῦ λεπτοτάτου, διέπειρε διὰ τῆς προσθίας γωνίας, τῆς τῶν βλεφαρίδων, ἐκ τῶν κάτω καὶ ὀπισθεν πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρῶτω παράγων τὴν βελόνῃ· εἶτα δὲ περιέβαλλε τῷ βρόχῳ τὴν παραφυομένην τρίχα καὶ ἀνεβρόχιζε διὰ τοῦ τεχνητοῦ πόρου. Λίαν λεπτῆς δ' οὔσης τῆς νυττούσης, ἀνεκόλλα αὐτὴν μεθ' ἑτέρας βλεφαρίδος ἐχεκόλλω τινὶ οὐσίᾳ καὶ ἀνεβρόχιζεν ἀμφοτέρας· ἐπεδέσμει δ' ἄχρι συμφύσεως τῆς τριχὸς ἐν τῷ τεχνητῷ πόρῳ.

β.) Ἀνακολλῶσι τὰς εἰσκλωμένας ἢ παραφυομένας τρίχας ἐν τοῖς βλεφάροις διὰ κολλοδίου ἢ ἄλλης τινὸς ἐχεκόλλου οὐσίας· κατὰ Διοσκορίδην δ' ἀνακολλήματα πρὸς τοῦτο εἰσι μαστίχη, ἄσφαλτος, λιθοκόλλα, τὸ κολλῶδες κοχλίου καὶ κόμμι χονδρίλλης.

Καὶ τὸν μὲν ἀναβροχισμόν κατὰ Παῦλον τὸν Αἰγινήτην, εἰ καὶ

σφοδρῶς καταμύφεται ὁ Κέλσος, ἐξετέλεσα τρίς μετὰ θαυμασίου ἀποτελέσματος. Καταπείρω δὲ τὴν βελόνην λίαν ἐπιπολαίως ἀπὸ τῆς φύσεως τῆς νυττούσης διὰ τῆς προσθίας τοῦ βλεφάρου γωνίας ἀνὰ μέσον τῶν βλεφαρίδων, ἵνα μὴ τὰ θυλάκια τῶν παρακειμένων βλεφαρίδων ἀδικήσω. Ἡ δὲ ἀνακόλλησις πρότκιρον μὲν μέσον, ἀλλὰ πολὺ προτιμότερον τῆς ἀποψιλώσεως.

3) Ἡ ἀνάκλασις τοῦ βλεφαρικοῦ χεῖλους διὰ παντοίων μέσων ἐπεδιώχθη, σκοποῦντων τὴν βράχυνσιν τοῦ δέρματος εἴτε ἐγκάρσιως εἴτε καθέτως.

Καὶ Α'.) ἐγκάρσιως βράχυνσις.

α.) Ὁ μέγας Ἱπποκράτης ἀνατείνων διὰ δύο ῥαμμάτων κάθετον πτυχήν τοῦ δέρματος, ἔρραπτε κατὰ τὴν βάσιν καὶ κατέδεε σφιγκτὰ, ἕως ἂν ἀποπέση νεκρωθεῖσα.

β.) Ὁ Janson ἐκτέμνει κάθετον ὠρειδῆς τεμάχιον τοῦ δέρματος, ἀνατείνων αὐτὸ βλεφαροκατόχῳ μυδίῳ, ὅπερ καὶ παρὰ Παῦλῳ τῷ Αἰγινήτῃ ἦν ἐν χρῆσει.

γ.) Ὁ δὲ Carron du Willards ποιεῖ δύο τοιαύτας καθέτους ἐκτομὰς εἰς δύο διαφόρους τόπους τοῦ βλεφάρου καὶ ῥάπτει.

δ.) Ὁ v. Graefe ἐκτέμνει β.γ.μ. κάτωθεν τοῦ χεῖλους τοῦ κάτω βλεφάρου τρίγωνον δερμάτιον ἢ πετάλῳ ἵππου ὅμοιον καὶ ῥάπτει.

ε.) Ὁ Busch διατέμνει ἐπὶ 4" τὸν μικρὸν κανθὸν, ἀφαιρεῖ τρίγωνον δερμάτιον πρὸς τὰ κάτω, βάσιν ἔχον τὴν 4" τομὴν, καὶ ῥάπτει.

Β) Κάθετος βράχυνσις.

α.) Ἀπέτεμνον μωρσινοειδῆς ἐγκάρσιον δερμάτιον ἀπὸ τοῦ βλεφάρου καὶ ἔρραπτον (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, Ἀέτιος, Κέλσος). Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ῥαφῆς (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης). »Εἰ δ' ἐν μέρει τινὶ μόνον τοῦ βλεφάρου ἀπὸ τῶν τριχῶν γένοιτο νυγμός, κατ' ἐκεῖνο καὶ μόνον ποιεῖσθαι προσήκει τὴν χειρουργίαν» (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, νῦν μέθοδος Desmares [père λεγομένη]).

β.) Κατὰ Διοσκορίδην «Κάλαμον λεπτὸν σχίσας τὸ μῆκος

δακτύλων β'. και τὸ δέριμα τὸ ἐπάνω τῶν βλεφάρων λαβιδώσας δῆσον ἰσχυρῶς, ἕως οὐ πέσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ, μὴ λύσης, και ἔσται ὑγιής». (Περὶ εὐπορίστων Α'. σελ. 116 κεφαλ. νβ'. Ἔτι δὲ Παῦλος ὁ Αἰγινήτης και Bartisch).

γ'.) Ἐσχαροῦσι ἐγκάρσιον ταινίαν τοῦ βλεφαρικοῦ δέρματος εἴτε διὰ πεφυρακτωμένου σιδήρου (Κέλσος, Abulkasem) εἴτε διὰ καυστικῶν οὐσιῶν (Παῦλος ὁ Αἰγινήτης, Abulkasem, Callisen, Helling, Quadri και Jünken).

δ'.) Ἀποβροχίζουσι τὸ δέριμα εἰς μίαν ἢ δύο θέσεις πρὸς κάθετον εἴτε ἐγκάρσιον βράχυνσιν αὐτοῦ (Wardrop. Gaillard). Ὁ δὲ διδάσκαλός μου v. ArH ἐβελτίωσε τὴν μέθοδον ταύτην, ὡς ἄνω εἴπομεν, μὴ ὑπολειπομένης οὐδεμιᾶς δυσμορφίας.

Εἰμι ὅλως ἐναντίως πάσης ἐκτομῆς ἢ ἐσχαρώσεως τοῦ δέρματος· ἐχέτω πάντοτε κατὰ νοῦν ὁ χειρουργὸς τὸ τοῦ σοφοῦ Ἱπποκράτους «μὴ βλάπτειν εἴτα δ' ὠφέλειν». Και τὴν ἐλαχίστην ὅμως δυσμορφίαν, ἂν διὰ τοῦ σμιλίου σου ἐπιφέρῃς, χειρουργέ, ἂν δυνατὴ ἢ ἀποφυγῆ, και ταύτην βλάβην σπουδαίαν θεωρῶ. Μὴ τὸ δέριμα προώρισται ὑπὸ τῆς φύσεως διὰ τὸ σμιλίον τοῦ χειρουργοῦ; Σπανιώτατά ἐστι τοῦτο περισσόν, ἀλλὰ τότε ἀπόκοψον αὐτὸ, προσέχων ὅμως, μὴ ἐπιφέρῃς δυσμορφίαν. Ὅπως δὴποτε και ἂν ποιήσης τὴν βράχυνσιν τοῦ δέρματος, μηδέποτε ἐλπίζε, χειρουργέ, ὅτι θεραπεύεις τὴν τριχίασιν, μάλιστα ὅταν ὁ τασὸς ἔσω νεύη. Ἐλαχίστη και πρόσκαιρος ἢ ὠφέλεια, ὅσονδὴποτε δέριμα και ἂν ἀφαιρέσης. Μετὰ μακρὸν ἢ βραχὺν χρόνον, διατεινομένου τοῦ δέρματος, ἐπέρχεται βεβαία σχεδὸν πάντοτε ἢ ὑποτροπὴ. Ζῶντα δὲ και φανερά μαρτύρια τῶν λόγων μου ἔστωσαν ἡ Σύμη, Κάλυμνος, Κῶς και αἱ παρακείμεναι νῆσοι, ἔνθα πολλοὶ τῶν κατοίκων πάσχουσιν συκώσεις τῶν βλεφάρων και δὴ και τριχιάσι πολλοὶ, δαψιλῶς δὲ και ἀφειδίως και ἀδεξίως οἱ ἀγύρται λαβιδούσι διὰ καλάμου τὸ δέριμα τοῦ ἄνω βλεφάρου και δέουσιν, ἕως ἂν ἀποπέσῃ κατὰ Διοσκουρίδην και Παῦλον τὸν Αἰγινήτην. Ἄλλ' ὅρας ἑκατοντάδας δυστυχῶν ἀνθρώπων, δύσμορφον μὲν οὐλήν

κατὰ τὸ ἄνω βλέφαρον ἔχοντας, οὐδεμίαν δ' ἐγκάρσιον ρυτίδα, ἀλλ' οὐχ ἦττον τριχίαςιν πάσχοντας. Ὡς κωρωνίς δὲ τῶν δεινῶν αὐτῶν καὶ ἀνταμοιβῆ τῶν πόνων τῶν ἀπὸ τῆς ἐγγει-
ρήσεως παρέπεται ὁ λαγώφθαλμος· δεινὸν ἄρα τῷ δεινῷ ἐπιπροστίθεται. Ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πατήρ τῆς ἰατρικῆς Ἱπποκράτης διὰ τὸ συχρὸν τῆς ὑποτροπῆς τῆς μεθόδου αὐτοῦ λέγει: «κ' ἦν μὲν ἱκανῶς ἔχη· εἰ δὲ μὴ, ἦν ἐλλείπη ὀπίσω ποιεῖν τὰ αὐτά». Καὶ διὰ τί τοῦτο; διότι τὸ βλεφαρικὸν δέρμα ἐστὶ λίαν λεπτὸν καὶ ὑπερβαλόντως ἐκτατὸν, χαλαρότατα δὲ συν-
δέεται τοῖς ὑποκειμένοις· ὁσονδῆποτε λοιπὸν βλεφαρικὸν δέρμα καὶ ἀνάφικρεθῆ, μετὰ βραχὺ τὸ μὲν ἢ ἰσχυρὰ σύσπασις τοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὑπερτραφοῦς σφιγκτήρος τῶν βλεφάρων, τὸ δὲ ἠτάσις τοῦ ἠγκυλωμένου καὶ συνεβρίκνωμένου ταρσοῦ, ἵνα πάλιν εἰσ-
κλασθῆ, ἐκτείνουσι κατὰ μικρὸν τὸ βραχυθὲν δέρμα καὶ εἰσ-
κλᾶται αὖθις τὸ βλεφαρικὸν χεῖλος καὶ νύσσουσιν αἱ τρίχες τὸν βολβόν. Τί δὲ λεκτέον περὶ τῶν σκληρῶν μεθόδων τῆς ἐσχάρωσσεως τοῦ βλεφαρικοῦ δέρματος διὰ πεपुरακτωμέ-
νου σιδήρου ἢ διὰ καυστικῶν οὐσιῶν; Φευκτέον λοιπὸν τὰς μεθόδους ταύτας, ἵνα μὴ πόνον μάταιον καὶ δυσμορφίαν τῷ πάσχοντι. παράσχης ἢ μείζον ἀντὶ σμικροῦ κακοῦ ἐπιπροσθέσης. Μόνον ἐπὶ ὀξέος τῶν βλεφάρων ἐντροπίου (Mackenzie), ἐν ᾧ οὐδεμία οὐλώδης συβρίκνωσις οὔτε τοῦ ἐπιπεφυκότος οὔτε τοῦ ταρσοῦ ὑπάρχει, ἀλλὰ προέρχεται ἐκ σπασμοῦ τοῦ βλε-
φαρικοῦ μυὸς ἕνεκα ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐπιπεφυκότος ἢ τοῦ κερα-
τοειδοῦς ἢ νοσημάτων τοῦ βολβοῦ, συνεργούσης καὶ τῆς ἐ-
λαττώσεως τοῦ λιπώδους ἰστοῦ τῆς κόγχης καὶ τῆς χαλαρό-
τητος καὶ ἀτριφίας τοῦ βλεφαρικοῦ δέρματος καὶ τῆς φιμώ-
σεως τῆς σχισμῆς τῶν βλεφάρων, μόνον ἐπὶ τοῦ τοιοῦτου ἐν-
τροπίου ἐλπίζε δυνατὴν τὴν ριζικὴν καὶ ἄνευ ὑποτροπῆς θερα-
πειάν· ἀλλὰ βράχυνε τὸ δέρμα πάντοτε καθέτως, ἐκτέμνων ἐγκάρσιον πτυχὴν αὐτοῦ, ἵνα καὶ ἡ γραμμωειδῆς οὐλὴ διήκη ἐγκαρσίως καὶ παραλλήλως ταῖς ρυτίσι τοῦ δέρματος· διότι πᾶσα κάθετος οὐλὴ συνεπάγει δυσμορφίαν. Διὰ τοῦτο ἀπο-

φεύγω και τὸν ἀποβροχισμόν κατὰ Wardrop και Gaillard. Ἄλλὰ και κατὰ τὸ δξὺ ἐντρόπιον προτιμῶ ἀντὶ τῆς ἐκτομῆς ἐγκαρσίου δερματίου τὸν ἀποβροχισμόν τοῦ ἀνεκτιμήτου διδασκάλου v. Arlt, συνδράζων, ἔπου ἀνάγκη, μετὰ τῆς ὑποτομῆς, ὡς ἄνω εἴρηται. Κάλλιστα ἀποτελέσματα εἶδον ἀπὸ τῆς χειρουργίας ταύτης κατὰ τὴν ἐν Βιέννη διχμονήν μου. Ἐχει δὲ τὸ προτέρημα, ὅτι, ὁσάκις τὸ πάθος ὑποτροπιάζη, πρὶν εἶς πάλιν τὸν ἀποβροχισμόν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης δυσμορφίας ἄνευ τῆς σμικροτάτης ἀπωλείας τοῦ δέρματος. Ἄλλ' ἂν ἐκτέμνης ἐγκάρσιον δερμάτιον, ὁσάκις τὸ πάθος ὑποτροπιάζη, ἐννοεῖς βεβαίως, τί συμβήσεται.

4.) Ἡ ἀνάκλασις τοῦ ἠγκυλωμένου ταρσοῦ γίνεται ὡδε.

α.) Διατέμνουσι ψαλιδίῳ τὸ ἄνω βλέφαρον καθ' ὅλον τὸ πάχος εἰς ὕψος 6—8 χ. μ. εἰς δύο τόπους, ὧν ὁ μὲν 2 χ. μ. ἔξωθεν τοῦ δακρυακοῦ σημείου, ὁ δὲ 2 χ. μ. ἔσωθεν τοῦ μικροῦ κανθοῦ· ἀνακλῶσι τὸ διὰ τῶν δύο καθέτων τομῶν χωρισθὲν μεσαῖον τμήμα τοῦ βλεφάρου και ἐντέμνουσι 2—3 χ.μ. ἄνωθεν τῶν στομίων τῶν ταρσικῶν ἀδένων και παραλλήλως τούτοις τὸν τε ἐπιπεφυκότα και τὸν ταρσόν· εἶτα δ' ἐκτέμνουσι μυρσινοειδὲς δερμάτιον ἀπὸ τοῦ βλεφάρου και ράπτουσι (Crampton, Adams, Guthrie και Mackenzie.)

β.) Ἐντέμνουσιν ἐγκαρσίως καθ' ὅλον τὸ μῆκος τὸν ἠγκυλωμένον ταρσὸν ἀπὸ τοῦ ἐπιπεφυκότος 2—3 χ.μ. ἄνωθεν τῆς ὀπισθίας γωνίας τοῦ βλεφαρικοῦ χείλους· εἶτα δ' ἐκτέμνουσι πτυχήν τοῦ βλεφαρικοῦ δέρματος και ράπτουσι (Ammon, Burow.)

γ.) Τέμνουσιν ἐγκαρσίως τὸ δέσμα και τὸν βλεφαρικὸν μῦν 2—3 χ.μ. ἄνωθεν τῶν βλεφαρίδων, ἐκτέμνουσιν ἐγκαρσίως ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ σφηνοειδὲς τεμάχιον και ράπτουσι τὸ ἄνω τμήμα τοῦ ταρσοῦ μετὰ τοῦ ὑπὲρ τὰς βλεφαρίδας τμήματος τοῦ δέρματος (Snellen, Streatfeild.)

δ.) Ὁ Soellberg-Wells ποιεῖ τὴν μεταφύτευσιν ὡς ἡ

Γαληνός, 'Αέτιος, v. Arlt, ἀλλά πρὸς τούτοις ἐκτέμνει, ὡς ὁ Snellen, σφηνοειδῆς τεμάχιον ἀπὸ τοῦ ταρσοῦ.

έ.) 'Ο R. Berlin διατέμνει ἐγκαρσίως καθ' ὅλον τὸ μῆκος τὸ βλέφαρον 3—5 χ. μ. ἄνωθεν τῶν βλεφαρίδων ἀπὸ τοῦ δέρματος μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιπεφυκότος, διανατείνων δ' ἀγκίστρω τὸν ἠγκυλωμένον ταρσὸν ἐκτέμνει τεμάχιον 2—3 χ. μ. πλατὺ σὺν τῷ ἐπιπεφυκότι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς μέχρι τοῦ ἑτέρου ἄκρου τῆς τομῆς.

ς.) 'Ο καθηγητῆς Saemisch ἐπὶ τριχιάσεως τοῦ κάτω βλεφάρου διαπερίζει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κάτω βλεφαρικοῦ σάκκου εἰς ἀπόστασιν 2 χ. μ. ἀπ' ἀλλήλων δύο ἰσχυρὰς καὶ λίαν κυρτὰς βελόνας, ὧν ἑκατέρω ἐνέχει ἑκάτερον ἄκρον νήματος σηρικῆ ἀρκούντως ἰσχυροῦ, παράγει αὐτὰς ἀκριβῶς ὑπὸ τὸ κογχικὸν χεῖλος τοῦ ταρσοῦ καὶ ὀπισθεν τοῦ βλεφαρικοῦ μυός, πρὸ τῆς προσθίας δ' ἐπιφανείας τοῦ ταρσοῦ καὶ διακεντᾷ αὐτὰς διὰ τοῦ δέρματος 1 χ. μ. κάτωθεν τῶν βλεφρίδων καὶ 2—3 χ. μ. μακρὰν ἀλλήλων καὶ διαπεράσας ἀνὰ ἐν ὑέλινον κοράλλιον εἰς ἕκαστον ἄκρον τοῦ ράμματος καταδέει. Ἐπὶ φαλαγγώσεως τοῦ ταρσοῦ ὀλικῆς τρία τοιαῦτα ράμματα ἀρκοῦσι.

ζ.) 'Ο διδάσκαλός μου Ἀναγνωστάκης τέμνει 3 χ. μ. ἄνω τοῦ βλεφαρικοῦ χείλους καὶ παραλλήλως αὐτῷ τὸ δέσμα, ἐκτέμνει δεμάτια τινα τοῦ βλεφαρικοῦ μυός, καὶ ράπτει τὸ κάτω χεῖλος τῆς τομῆς τοῦ δέρματος μετὰ τοῦ περιταρσίου διὰ 3—5 ραφῶν.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΙΑΛΟΓΟΙ

ΠΕΡΙ ΒΕΛΤΙΟΝΟΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ.

(Συνέχεια ἴδε σελ. 184.)

Σαφήνεια ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ ἐν ἄλλαις μὲν περιστάσεσι, πολλῶν δὲ μᾶλλον ἐν τῷ θρησκευτικῷ μαθήματι εἶναι ἀναγκαῖοι. Εὐθύς ὡς οἱ παῖδες εἰσιν ἠναγκασμένοι ἀσαφῆ, δηλαδὴ ἀκατανόητα νὰ μανθάνωσι, τότε ἢ σχεδὸν οὐδόπως διατηροῦσιν αὐτὰ ἐν τῇ μνήμῃ, ἢ ἀναπτύσσεται ἐν αὐτοῖς αἰσθημὰ τι ἀηδίας, ἢ τὸ μὴ κατανοούμενον ἐπενεργεῖ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν ὡς ὀπιθοδρομικὴ καὶ ἀποπλανητικὴ τις δύναμις, καὶ ἰδοὺ πῶς. Ὁ παῖς αἰσθάνεται ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀνάγκην τῆς κατανοήσεως· προσπαθεῖ ἄρα διὰ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ δυνάμεων, ὅταν ὁ διδάσκαλος παραμελῇ τοῦτο, νὰ διακαθαίρῃ τὸ σκοτεινόν, καὶ τὸ μὴ κατανοούμενον νὰ διασαφηνίσῃ. Αἱ παραδοξόταται παρανοήσεις, αἱ τὰ μάλιστα ἐσφαλμέναι ἀντιλήψεις, αἱ γελοιοδέσταται διαστροφαί, τὰς ὁποίας τις ἐν τῷ βίῳ τῶν σχολείων τόσον συχνὰ ἀπαντᾷ, ἔχουσιν ἐν τούτῳ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὴν αἰτίαν αὐτῶν.—Εἰς σαφήνειαν βεβαίως συμβάλλει, εἶπον ἐγὼ τότε, καὶ ἡ λεπτομερὴς καὶ ἀκριβολόγος ἐξέτασις τῆς διδασκαλίας ὕλης.—"Α ἐδῶ, μοὶ ἀπήντησε, εἶναι φοβερός σκόπελος, ἀπὸ τοῦ ὁποίου πρέπει νὰ προφυλάττωνται οἱ διδάσκαλοι. Πρέπει λέγει νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν πάσης θεωρητικῆς καὶ τεχνολογικῆς μονοτονίας, ἥτις ἀφραξ μᾶλλον τὴν γλῶσσαν ἢ τὸ περιεχόμενον, ἀπὸ τὰς λεγομένας λεκτικὰς καὶ φρασεολογικὰς ἀναλύσεις, αἵτινες φέρουσι τὸν ἐκπληκτικὸν ἐκεῖνον κατακερματισμὸν τοῦ λόγου, τὴν τάσιν πρὸς τὴν τσιζιέτησιν, τὴν κλίσιν πρὸς τὰς θεωρίας καὶ τοὺς ὀρισμούς, δι' ὧν ἡ ὥρα τῆς θρησκευτικῆς διδασκαλίας καθί-

σταται διὰ τοὺς παῖδας καὶ τὸν διδάσκαλον ὦρα ταλαιπωρίας. Τὰ σπέρματα τοῦ θεῖου λόγου δὲν πρέπει νὰ κατατριβῶνται εἰς ἄλφιστα, διότι τὰ ἄλφιστα ἐν τῇ γῆ ριπτόμενα οὐδεμίαν βλάστην ἀναδίδουσι. Αἱ διασαφήσεις δύνανται ἄφορῶσιν ἢ τὰς λέξεις ἢ τὰ πράγματα· ἀλλὰ καὶ κατ' ἀμφοτέρα ταῦτα θφείλουσι νὰ ἦναι ἀπλαῖ, βραχεῖαι, αἰσθητοποιητικαί, καθαραί, ὄχι δογματικαί, καὶ πάντοτε ἐκεῖνο μόνον νὰ ἐξαίρωσιν, ὅπερ τὸν θρησκευτικὸν βίον τοῦ παιδὸς ἀναπτύσσει καὶ καλλιεργεῖ.—Καὶ πῶς ἄρά γε δύναται τις νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ τὸν κίνδυνον τοῦτον τῆς ἀκαίρου καὶ λίαν βλαπτικῆς λεπτολογίας, προσέθηκα;—Τὸ κάλλιστον μέσον, εἶπεν ἐκεῖνος, πρὸς τὴν προφύλαξιν ταύτην εἶναι τὸ τρίτον, περὶ οὗ εἵπομεν ἄνωτέρω, ἢ ἐποικοδομητικὴ ἀνάπτυξις τοῦ μαθήματος. Ἡ ἀνάπτυξις καθ' ἑαυτὴν εἶναι διπλῆ, διηγηματικὴ καὶ ἐρωτηματικὴ. Ἡ πρώτη ἀρμόζει μᾶλλον ἐκεῖ, ἐνθα ὁ διδάσκαλος ἀσχολεῖται εἰς τὴν μετὰδοσιν ἱστορικῶν γεγονότων, ἢ εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ αἰσθήματος καὶ τῆς δυνάμεως τῆς θελήσεως τῶν παιδων. Ἐπίσης ἐκεῖ, ἐνθα ὁ χρόνος ἀπαιτεῖ βραχεῖαν διεξαγωγὴν τοῦ μαθήματος, ἢ ἐνθα ὁ διδ. ἀπεναντίας θέλει ἐπαναλαμβάνων νὰ συγκεφαλαιώσῃ αὐτό. Ἡ δευτέρα κεῖται ὀρθῶς ἐνθα ἡ διδασκαλία ἀσχολεῖται ὄχι τόσο εἰς τὴν γνῶσιν, ὅσον εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ πράγματος, ἐνθα ἐπιλαμβάνεται τῆς διανοητικῆς δυνάμεως τῶν παιδων, ἐνθα πρόκειται νὰ καθοδηγήσῃ τὴν βαοανίζουσαν ἢ διασκεπτομένην διάνοιαν, ἢ πρόκειται νὰ διεγείρῃ καὶ διατηρήσῃ ἐνδελεχῆ τὴν προσοχὴν τῶν παιδων. Μόνον διὰ τῆς ἐρωτηματικῆς διδασκαλίας δύναται νὰ πεισθῆ ὁ διδάσκαλος, ἂν ὁ παῖς κατενόησε τὴν ἀλήθειαν, ἢ ἂν ἀκόμη ἀμφιβάλλῃ ἐπὶ τούτου ἢ ἐκείνου. Ἄλλ' ἐν ἀμφοτέραις ταῖς περιστάσεσιν ὁ ἀναπτύσσων διδάσκαλος πρέπει νὰ ἐξέρχεται συνεχῶς ἐκ τῶν στοιχείων, καὶ νὰ ἀφίνη νὰ ἐπέρχηται ἢ θρησκευτικὴ ἀλήθεια ἐν τῷ μαθητῇ ἀρτίᾳ καὶ ὁλοσχερῆς· τότε μόνον τὸ θρησκευτικὸν μάθημα ἀσκεῖ τὴν ἐποικοδομητικὴν αὐτοῦ δύναμιν ἐπ' αὐτοῦ. Ἐποικοδομεῖν δηλοῖ

ἐν γένει πρὸς τὸ ὕψος οἰκοδομεῖν, ἐνταῦθα δὲ σημαίνει τὸ κρά-
 τος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν παιδῶν οἰκοδομεῖν οὕτως, ὥς-
 τε αὐτὸ διὰ τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως ἀδιαλείπτως ἀπὸ
 ὑψηλότερον εἰς ὑψηλότερον σημεῖον νὰ ἀνέρχῃται. Ἐκάστη
 στιγμὴ θρησκευτικῆς διδασκαλίας ὀφείλει νὰ ᾔῃ στιγμὴ ἐ-
 ποικοδομήσεως. Θεία σιωπὴ, καὶ ἔμψρων προσοχὴ ὀφείλει ὡς
 τὸ πνεῦμα ἐπὶ τῶν ὑδάτων νὰ πλανᾶται, καὶ ἐν τῇ σεμνῇ
 ταύτῃ ἀταραξίᾳ τὸ ὑγιὲς σπέρμα τῆς αἰωνίου ἀληθείας ἡρέ-
 μα κατατιθέμενον ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ μαθητοῦ καὶ θαυμασίως
 γονιμοποιούμενον νὰ παράγῃ εἰς αὐτοὺς, ὅ,τι ὀφείλει νὰ παρά-
 γῃ, ἀγίαν προαγωγὴν, ἠθικὴν εὐγένειαν, ἰσχυρὰν παραμυθίαν
 καὶ θεῖαν μακαριότητα. Ἐπιτυγχάνονται δὲ πάντα ταῦτα, ὅ-
 ταν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ διδασκάλου κατοικῇ ὁ δίκαιος ἔρως
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ ὀρθόν, ἡ φιλοικτίρμων ἀγάπη πρὸς
 τοὺς παῖδας καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν γένει, ὁ δίκαιος ἐνθουσια-
 σμὸς ὑπὲρ τῶν ὑψίστων ἀγαθῶν τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐπὶ
 πᾶσιν ἡ δικαία ἀρροσίωσις πρὸς τὸν ἀγαπητὸν Θεόν, ὅστις ὅ-
 λους τοὺς ἀνθρώπους πτωχοὺς καὶ πλουσίους μικροὺς καὶ με-
 γάλους ἔπλασεν, ἵνα ἔλθωσιν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας καὶ
 τύχωσι τῆς αἰωνίου ζωῆς. Δύσκολος λίαν ἀποβαίνει ἀληθῶς ἡ
 ἀπολογία τοῦ διδασκάλου, ὅταν οὗτος φαίνεται μὲν ἑλλειπῆς
 εἰς τὰ προσόντα ταῦτα, παραμελῆ δὲ ὅπωςδῆποτε τὴν ἀκρι-
 βῆ καὶ ἐν καλῷ συνειδῶτι ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντός του, ἄτι-
 να ἐπισύρει ἡ παραμέλησις αὐτῆ. Νεανίσκος ἐν τῇ ξένη κο-
 λαζόμενος, ἐν τῇ εἰρκτῇ, γυνὴ ἄφρων ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου
 αὐτῆς, πῦθρ παρα τὴν κλίνην τοῦ νοσοῦντος τέκνου του συμ-
 βάλει πολλάκις νὰ σκέπτηται τὸν διδάσκαλον, καὶ τὰς ὑπ'
 αὐτοῦ ἐν τῇ σχολῇ διδασκείας ἀληθείας. Ἐὰν ὁ διδάσκαλος
 ἐννοῇ καλῶς τὴν ὑψηλὴν σπουδαιότητα τῆς γνησίας θρη-
 σκευτικῆς μορφώσεως τοῦ ἀνθρώπου, τότε ὄχι μόνον θέλει ἐ-
 πιμελέστατα παρασκευάζεσθαι ἐκάστοτε διὰ τὴν παράδοσιν
 τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος, ὄχι μόνον θέλει ἀναλαμβάνη
 ἐν τῇ διδασκαλίᾳ αὐτοῦ τὸν ἀναγκαῖον ἥσυχον, ἀξιωματικόν,

τοβαρόν καὶ συγχρόνως πρᾶον χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ τὸ ἐντὸς αὐτοῦ ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐπιπνέον πνεῦμα τῆς ἀληθοῦς Ὁρησκευτικότητος, θέλει ἀναδύεσθαι, θέλει φανεροῦσθαι ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ζωηρότητι, ἐν ὅλῃ τῷ Ὁρησκευτικῷ ἐκείνῳ μεγαλείῳ, ὅπερ ἐκφεύγει πάντας τοὺς κανόνας καὶ πάσας τὰς ὑψηλήσεις. « Ἡ καρδία κάμνει τὸν διδάσκαλον » λέγει σοφὸν τι λόγιον.

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους μικρὰ τις ἐπήλθε πάλιν σιωπή, καθ' ἣν εἰς τῶν παρακαθημένων κινήσας με διὰ τῆς χειρὸς μοι ἔλεγεν ἡρέμα καὶ πρὸς τὸ οὖς. Ἐν ἐμοί, ἔλεγε, γεννᾶται ἐνταῦθα ἀπορία τις ἡ ἐξῆς. Ποῖόν ἄρα γε ἐκ τῶν ἱερῶν μαθημάτων εἶναι τὸ καταλληλότερον καὶ αὐταρκέστερον πρὸς τὴν Ὁρησκευτικὴν διάπλασιν τῶν παιδίων καὶ πῶς περίπου πρέπει νὰ γίνηται ἡ παράδοσις αὐτοῦ, ἵνα φέρῃ τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα.

Ἄν καὶ ἡ ἐρώτησις αὕτη μοι ἐφαίνετο θίγουσα διδακτικὰς τινὰς λεπτομερείας, τῶν ὁποίων ἡ ἀνάπτυξις θὰ ἦτο ἴσως πλεονάζον βάρος εἰς τὸν γέροντα, ἐν τούτοις ἠρωτήσαμεν αὐτόν, καὶ ὁ ἀγαθὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ ἔσπευσε πᾶν προθύμως νὰ εἴπῃ εἰς ἀπάντησιν τὰ ἐξῆς. — Ἐνθυμείσθε βεβαίως, μᾶς εἶπεν, ὅτι προηγουμένως ἀνεφέρομεν, ὅτι ἡ Ὁρησκευτικὴ διδασκαλία ὀφείλει νὰ γίνηται κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας. Ἦδη δὲ λέγομεν, ὅτι τὸν κορμὸν τῆς Ὁρησκευτικῆς διδασκαλίας ὀφείλει νὰ σχηματίξῃ ἐπὶ τρία ἢ καὶ τέσσαρα ἔτη τῆς δημοτικῆς παιδείσεως ἡ βιβλικὴ Ἱστορία, ἡ ἱστορία τοῦ λαοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τῆς ἱστορίας τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος. Οἱ Ἕλληνες, εἶπεν, ἐμόρφωσαν τὴν τέχνην, οἱ Ῥωμαῖοι τὸ δίκαιον, ἀλλ' εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἀνήκει ἡ τιμὴ, ὅτι ἀνέπτυξαν τὴν περὶ Θεοῦ ἰδέαν, ἡ δὲ ἱστορία αὐτῶν παρουσιάζει λίαν ὠρισμένως καὶ ζωηρῶς εἰς ἰσχυρῶς ἐκτετυπωμένους χαρακτῆρας τὴν εὐλογίαν τῆς εὐσεβείας καὶ τὴν κατάραν τῆς ἀσεβείας. Τὸ πᾶν ἐνταῦθα ἀναφέρεται ἀπ' εὐθείας καὶ συσχετίζεται πρὸς

τὸν Θεόν, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπλοικῶς καὶ ἀνθρωπίνως, ὥστε ἕκαστος ἐν τῇ βιβλικῇ ἱστορίᾳ εὐρίσκει ἐκτετυπωμένην τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ εἰκόνα. Πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ διδάξῃ, καὶ ἀναπτύξῃ ἢ φιλοσοφία, ἢ σοφός τις λαός, πᾶν ὅ,τι εἶναι ὠφέλιμον πρὸς τὸν χρηστὸν βίον, τοῦτο παρέχει ἡ βιβλικὴ ἱστορία δι' ἰσχυρῶν παραδειγμάτων, πᾶν δίκαιον πᾶσαν ἀλήθειαν, πᾶσαν ἐν γένει ἀρετὴν. Ἐκ τῆς ζωφόρου ταύτης πηγῆς προσφέρεται καὶ στερεὰ τροφή διὰ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ γάλα διὰ τοὺς ἀδυνάτους. Ἄλλ' ἡ Ἱστορία αὕτη εἶναι τὰ μάλιστα κατάλληλος ὄχι μόνον διὰ τοῦ ἠθικῶς σπουδαίου περιεχομένου αὐτῆς καὶ διὰ τῆς ἀφθονίας εὐσεβῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἐποπτευτικῶς ζωηροῦ καὶ νεαροῦ εἶδους τῆς παραστάσεως. Ἐκεῖνο, ὅπερ πρὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔχει συμβῆ, βλέπει τις πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, ὡσανεὶ ἐν τῷ παρόντι γινόμενον, εἰς δὲ τὸν τρόπον τῆς ἐκφράσεως ὑπάρχει τοσαύτη οἰκειότης καὶ φιλοφροσύνη, ὥστε χωρὶς νὰ θέλῃ τις διατίθεται εὐνοικῶς πρὸς αὐτήν. Ἐπὶ πᾶσι ἡ διήγησις εἶναι τοσοῦτον εἰκονικὴ, ὥστε δι' ἕκαστον στίχον λέγει ὁ Lessing ἔχει τις ὕλην δι' ἓν ζωγράφημα.—Καὶ εἶναι ἐπάναγκες εὐθὺς ἐν πρώτοις νὰ διδάσκηται ἡ Ἱστορία αὕτη εἰς τοὺς παῖδας; ἠρώτησέ τις ἐξ ἡμῶν.—Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ γέρον. Ἡ γνωστὴ παροιμία «σπεῦδε βραδέως» ἀρμόζει τὰ μάλιστα ἐνταῦθα. Ὁ παῖς ὀφείλει πρῶτον νὰ μάθῃ νὰ ἐποπτεύῃ, νὰ κατανοῆ, νὰ συγκρίνῃ, νὰ διακρίνῃ νὰ συναισθάνηται καὶ τὸν πρῶτον δρόμον ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ αἰσθητοῦ, νοητοῦ καὶ ἠθικοῦ νὰ διατρέξῃ, πρὶν δυνηθῆ νὰ ἀνυψωθῆ εἰς τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν εἰς τὴν περὶ Θεοῦ ἔννοιαν καὶ εἰς τὴν παράστασιν τῆς αἰωνίου ζωῆς. Ἐπειτα οἱ παῖδες κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτῶν εἰς τὸ σχολεῖον εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τόσον πτωχοὶ εἰς τὴν γλῶσσαν, ὥστε τὰ ἀπλούστατα διανοήματα οὔτε νὰ ἀντιληφθῶσιν, οὔτε διὰ γλώσσης ὀρθῆς νὰ ἐκτυπώσωσιν εἶναι εἰς θέσιν. Τὰ δύο ταῦτα αἷτια ἐπιβάλλουσι ἡμῖν τὸ κα-

Θῆκον νὰ παρακωλύσωμεν τὴν ἐν τῇ ἱερᾷ ἱστορίᾳ διδασκαλίαν ἐπὶ ἐν περιπόου ἔτος. Εἶμαι δὲ πολὺ τῆς γνώμης, ὅτι τὸν χρόνον τοῦτον δύναται νὰ πληρώσωσι τὰ λεγόμενα ἠθικὰ διηγήματα, ἔνθα ἀπλᾶ, ὁμαλὰ διηγήματα περὶ ἀγαθοεργίας, χρηστότητος, φιλοπονίας, δικαιοσύνης, αἰδημοσύνης, χάριτος καὶ ἐν γένει περὶ ὄλων τῶν ἠθικῶν σχέσεων, αἵτινες κεῖνται πλησίον τοῦ παιδός, μετὰ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας συνδεόμενα προάγουσιν τὸν παῖδα καὶ ποιῶσιν αὐτὸν κατάλληλον διὰ τὴν βιβλικὴν ἱστορίαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὕλης ἰσχύουσι τὰ ἐπόμενα. Τὸ θρησκευτικὸν μάθημα ἄρχεται διὰ προεισαγωγικῶν τινῶν ἀπλουστάτων γνώσεων περὶ Θεοῦ, περὶ τῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ, διαγιγνωσκαμένων ἐκ τῶν ἔργων του ἐκεῖνων, ἅτινά εἰσι φανερά εἰς τὸν μικρὸν παῖδα, περὶ προσευχῆς, περὶ Ἐκκλησίας, περὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλ' οἱ λόγοι καὶ αἱ ἀποδείξεις οὐδέποτε πρέπει νὰ λαμβάνωνται ἐκ πραγμάτων ἀγνώστων εἰς τὰ παιδία· κατόπιν δὲ ἔρχεται ἡ βιβλικὴ ἱστορία. Ἡ ὕλη τῆς βιβλικῆς ἱστορίας οὐδέποτε ὀφείλει γὰρ κῆται ἔξω τοῦ τε αἰσθητοῦ καὶ νοητοῦ ὀρίζοντος τῶν παιδῶν. Ἐκ τούτου ἔπεται, ὅτι διὰ μὲν τοὺς παῖδας τῶν κατωτέρων τάξεων αἱ ἀπλοῖκαὶ διηγήσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἔχουσι περισσοτέραν σπουδαιότητα, ἢ αἱ βαθεῖαν ἔννοιαν περιέχουσαι ἱστορίαι τῆς Νέας Διαθήκης. Μόνον τὰ κυριώτατα τοῦ βίου τοῦ Ἰησοῦ ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῶν συμβαλλουσῶν ἑορτῶν δύναται ὁ διδάσκαλος νὰ διδάξῃ εἰς τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς, ἵνα ᾧσιν ἐνήμεροι τοῦ ἑορταζομένου γεγονότος. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Παλ. Διαθήκῃ ἐκλογὴ κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν οὐδόπως εἶναι ἀναγκαία. Ψυχαγωγῶσαι παιδικὰ διηγήσεις, οἰκογενειακαὶ ἱστορίαι, μικροὶ ἀπλοὶ βίοι, οἵτινες ἀμέσως ἀπτονται τῶν σχέσεων τοῦ παιδικοῦ βίου, εἶναι προτιμητέα ὑπὲρ πάντα τὰ ἄλλα. Τότε οἱ παῖδες ἐννοοῦσι πᾶν ὅ,τι ἀκούουσιν.

Πᾶν φρικῶδες, φοβερόν, ἢ ἐκπληξιν παρέχον πρέπει ἐν

ταῖς κατωτέραις τάξεσι νὰ παραλείπεται, ὡς εἶναι τὰ διηγήματα τοῦ Κάιν καὶ Ἄβελ, τοῦ Κατακλισμοῦ, ἡ Σταύρωσις τοῦ Χριστοῦ κτλ. Τοιούτων ἐκπληκτικῶν μοχθηριῶν τὰ μικρὰ παιδία σχεδὸν οὐδεμίαν ἔννοιαν λαμβάνουσι. Ἐν τούτοις πολὺ ἐπιβλαβῆ ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἔχη ἡ διὰ τούτων προκαλουμένη διάσεισις τῆς ψυχῆς εἰς τὰ λεπτοφυῆ παιδία. Μόνον τὸ ποιητικῶς ὠραῖον καὶ ἠθικῶς καλὸν ἔχει παιδαγωγικὴν καὶ ἐξευγενιστικὴν ἐπενέργειαν ἐπὶ τῶν μικρῶν. Ἐπίσης ὠφελοῦσιν ἐνταῦθα αἱ διηγήσεις ἐκεῖναι, αἵτινες τὸν χαρακτῆρα τοῦ θαυμασίου ἐν ἑαυταῖς φέρουσι. Εἰς τὸν μικρὸν καὶ δὴ τὸ θαυμάσιον εἶναι φυσικόν, καὶ τὸ φυσικὸν εἶναι θαυμάσιον· διὰ τοῦ θαυμασίου πληροῦται ἡ καρδιά τοῦ παιδὸς πρὸς τὴν ἐνεργὸν θεότητα καὶ πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἀμέσως διδόμενον ἀγαθόν. «Τὸ θαυμάσιον εἶναι προσφιλὲς τέκνον τῆς πίστεως». Εἰς τὰς ἀνωτέρας ὁμως τάξεις ὀφείλει καὶ πλήρης ἢ τε Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν νὰ διδάσκηται. Ἄλλ' ἕκαστον μάθημα ὀφείλει νὰ θεμελιούται ἐπὶ ἠθικοῦ τινος ἀξιώματος, καὶ ἠθικόν τι συμπέρασμα νὰ ἔχη ὡς κορυφὴν καὶ κορωνίδα, ὡς π. χ. ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ πάντων, ἐπομένως καὶ τῶν μικρῶν παιδιῶν (ἡ Δημιουργία)· τιμωρεῖ τοὺς κακοὺς καὶ ἀνταμείβει τοὺς καλοὺς (ὁ Κατακλισμὸς)· σώζει τοὺς ἀγαπητοὺς τοῦ ἀπὸ τῶν κινδύνων (Μωϋσῆς)· ὀφείλομεν ν' ἀγαπῶμεν τοὺς οἰκείους καὶ συγγενεῖς (Ἰωσήφ) κτλ. κτλ. Τέλος μόνον ἐν τῇ τελευταίᾳ τάξει ἔχει εἴσοδον ἡ ἱερὰ Κατήχησις.—Εἰς δὲ τὸν τρόπον τῆς παραδόσεως τῶν μαθημάτων τούτων ὁποῖαν τινὰ ὁδὸν ὀφείλει νὰ ἀκολουθήσῃ ὁ διδάσκαλος, ἠρώτησα ἐγὼ μίαν εἰσέτι φορὰν, δίδων τὴν τελευταίαν ὠθησιν εἰς τὴν ὅσον σπουδαίαν τόσον καὶ κοπιώδη διὰ τὸν γέροντα ὁμιλίαν ταύτην.—Ἀκατανόητος ἐκεῖνος ἀπήντησεν ἀμέσως. Ὁ διδάσκαλος, εἶπεν, ὀφείλει εἰς ἀπάσας μὲν τὰς κλάσεις, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὰς κατωτέρας νὰ μὴ προαναγινώσκη τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ ἰσχυ-

χως, ἐμφαντικῶς καὶ μὲ ὀρθὸν τονισμόν νὰ προδιηγήται αὐτήν. Ὁ ἀπαγγελόμενος λόγος ἐπενεργεῖ ζωηρότερον καὶ ἰσχυρότερον παρὰ ὁ ἀναγινωσκόμενος, διότι εἰ παῖδες εἰς ἐκεῖνον περισσοτέραν προσοχὴν δίδουσι, καὶ ἐκεῖνον κάλλιον ἐννοοῦσιν ἢ τοῦτον. Καὶ τότε μόνον ὁ διδάσκαλος δύναται τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀδιαλείπτως διὰ τοῦ ὀφθαλμοῦ νὰ παραφυλάττη, ὅταν ἐλευθέρως διαθέτῃ τὴν ἱστορίαν, καὶ δὲν εἶναι προσδεδεμένος εἰς τὸ γράμμα.

Ἀκριβῶς εἰπεῖν εὐδόλως εὐκόλον πρᾶγμα εἶναι τὸ καλῶς διηγεῖσθαι. Ἐπιβάλλει ἐνταῦθα παραπολὺ ἡ ἐγκάρδιος διαθέσις τοῦ διδασκάλου πρὸς τὴν ἱστορίαν, ἡ ἐκλογή τῆς γλώσσης, ἡ ἀκρίβεια τῆς ἐκφράσεως, καὶ ἐν γένει τὸ εἶδος καὶ ὁ τρόπος τῆς παραστάσεως. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν γλῶσσαν, ὀφείλει νὰ ἦνα: ἡ καθαρεύουσα τῶν λογίων τοῦ ἔθνους γλῶσσα, καὶ νὰ κλίνη μᾶλλον πρὸς τὴν γραφομένην παρὰ πρὸς τὴν λαλουμένην. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὑπὸ τὴν ἐποψιν ταύτην τῆς γλώσσης ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος εἶναι ἡ κατανόησις τῆς βίβλου, ἤτοι τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ ἰδιώματος αὐτῆς, ὀφείλει ὁ διδάσκαλος συχνὰ νὰ παρενεῖρη ῥήσεις ἐκ τῆς ἀγίας γραφῆς, μάλιστα τὰς περιεκτικὰς ἠθικῶν ἀξιωματῶν καὶ τῶν τοιούτων. Πᾶσαι αἱ ψιλαὶ συνόψεις, αἱ ξηραὶ ἐπεξηγήσεις καὶ γενικεύσεις πρέπει ν' ἀποφεύγωνται. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἡ βίβλος διὰ βραχέων εὐαρμόστων, βαθεῖαν ἐννοιαν ἔχουσῶν λέξεων, διὰ τινων εὐφυστάτων γραμμῶν μὲ ἤρεμον διαγραφὴν ἐξηγεῖ, δύναται ὁ διδάσκαλος μὲ τὰ παικίλα χρώματα τῆς γλώσσης εἰς εἰκόνα μεγαλοπρεπῶς κεχρωματισμένην καὶ πλήρη κάλλους νὰ διαζωγραφῇ οὕτως, ὥστε εἰς τὸν παῖδα ἐκάστη βιβλικὴ ἱστορία ἐν τῇ ζωηροτάτῃ αὐτῆς παραστάσει, ὡς τεμάχιον θρησκευτικῆς ποιήσεως, νὰ φαίνεται. Ἀλλὰ πρὸς τῇ καθαρᾷ καὶ ζωηρᾷ γλώσσῃ ἐπιβάλλει πολὺ ἡ ὄλη ὄψις τοῦ διδασκάλου, ὁ διάφορος τόνος τῆς φωνῆς, ὁ τύπος τῶν σχηματισμῶν τοῦ προσώπου καὶ πρὸ πάντων τὸ βλέμ-

μα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ποῦ μὲν πλήρες χαρᾶς ἐκπρεπῶς θὰ διαλάμπη, ποῦ δὲ μὲ ἡμερον λύπην θὰ ὑποσβέννυται, ποῦ δὲ μὲ εὐγενῆ ἀγανάκτησιν θὰ σπινθηροβολῇ. Μόνον διὰ τῆς συνεργείας ὄλων τούτων ἡ ἐξωτερικὴ διήγησις τῆς ἱστορίας καθίσταται ἐσωτερικόν τι πάθημα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ παιδός.

Ἄφου ἤδη ὁ διδάσκαλος διηγηθῇ τὴν ἱστορίαν, οὕτως ὡς εἴπομεν, ὀφείλει νὰ ἀναπτύξῃ αὐτὴν ἐπὶ τῆς εἰκόνης ἐρωτηματικῶς, κατόπιν δὲ καὶ πάλιν νὰ διηγηθῇ αὐτὴν, ἀλλ' ἄνευ παρεκβάσεων καὶ ἐπεξηγήσεων πολλῶν, καὶ τοῦτο νὰ πράξῃ δις καὶ τρίς καὶ ὅσον εἶναι δυνατόν μὲ τὰς αὐτὰς λέξεις, διότι οἱ γλωσσικῶς πτωχοὶ παῖδες δὲν εἶναι εἰς θέσιν μετὰ μίαν μόνον φοράν νὰ διηγηθῶσι τὸ ἱστορήμα. Διότι ἐν τῇ ἀκροάσει ἱστορίας τινός συμβαίνει εἰς τὸν παῖδα, ὅ,τι συμβαίνει εἰς ἡμᾶς τοὺς ἐν ἡλικίᾳ κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν πινακοθήκης τινός. Τὴν πρώτην φοράν παρατηροῦμεν τὰς εἰκόνας χάριν ἀναφυχῆς καὶ εὐχαριστήσεως, οὐχὶ διὰ νὰ κατανοήσωμεν καὶ ἐρμηνεύσωμεν αὐτάς, μόνον δὲ ἐπαναληφθεῖσα ἐπιθεώρησις μᾶς κάμνει ἐπιτηδείους εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν εἰκόνων. Ἄς μὴ νομίση δέ τις, ὅτι ἡ ἐπανάληψις καθιστᾷ τὸ διήγημα ἀνιαρόν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἀγαπητὸν καὶ πολὺτιμον. Γνωρίζουσι τοῦτο οἱ πατέρες καὶ αἱ μητέρες, ὅτινες πολλάκις συμβαίνει ἑκατοντάκις νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν εἰς τὰ τέχνα αὐτῶν ἢ προσευχὴν ἢ ἄλλο τι, ὅπερ μὲ εὐχαρίστησιν ἐκεῖνα καὶ ἀκούουσι καὶ ἐπαναλαμβάνουσιν. Φθάνει μόνον ὁ διδάσκαλος καλῶς νὰ διηγητῆται τὴν ἱστορίαν. Ἄψευδὴς ἀπόδειξις τῆς καλῆς διηγήσεως εἶναι καὶ ἡ ταχύτης, μεθ' ἧς ἀντιλαμβάνονται αὐτῆς τὰ παιδιά καὶ αὐτὰ τὰ βλέμματα καὶ τὰ πρόσωπα τῶν παιδῶν. Ὅλοι προσηλοῦνται εἰς τὰ βλέμματα τοῦ διδασκάλου, καὶ κρέμονται ἀπὸ τὰ χεῖλη αὐτοῦ, καὶ καθὼς λέγει ὁ ἀρχαῖος Arnd «ἡ χαρὰ ἐκπρεπῶς λάμπει ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὁ ἔρωσ θερμός κάθηται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Ὅπου ὅμως τὰ

παιδιά ἀρχίζουσι νὰ χασμῶνται, ἀνήσυχον νὰ περιστρέφονται, τὸν πλῆσιον των νὰ ἐνεχλῶσι, ὅπου προσπαθοῦσι νὰ συνάψωσι συνδιαλέξεις πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἄλλα τοιαῦτα νὰ πράττωσιν, ἐκεῖ ὁ διδάσκαλος πρέπει νὰ ᾔηται βέβαιος ὅτι ἔχει πράξει τι ὄχι ὀρθόν, ἢ διηγήθη λίαν πολλὰ ἢ λίαν ὀλίγα, ἢ βραδέως καὶ σχοινοτενῶς ἢ ἀμελῶς καὶ μονοτόνως, ἢ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ δὲν ᾔητο αἰσθητοποιητικὴ, ἢ αὐτὸς ᾔητο πολὺ νωθρὸς ἢ πολὺ ζωηρὸς καὶ τὰ τοιαῦτα. Ἀληθῶς συνηθέστατα παρατηρεῖται, ὅτι ἡ ἀποτυχία τῆς παραδόσεως ὄχι μόνον τοῦ θρησκευτικοῦ, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἄλλου μαθήματος ἔχει αἰτίας τὰς ἐλλείψεις καὶ ἀβελτηρίας τοῦ διδασκάλου μᾶλλον ἢ τὰς ἀδυναμίας τοῦ μαθητοῦ.

(Ἐπεὶ συνέχεια)

ΑΛΚΑΙΟΣ, ΠΙΤΤΑΚΟΣ ΚΑΙ ΣΑΠΦΩ

Η

ΕΞΗΚΟΝΤΑ ΕΤΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

(Ἀπὸ τοῦ 642—500 περίπου π. Χ.)

(Συνέχεια ἴδτε σελ. 216.)

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἐν Λέσβῳ πνευματικοῦ βίου κατὰ ταύτην τὴν περίοδον θέλει εἶσθαι βεβαίως λίαν ἀτελής, ἂν σιμᾷ τοῦ Πιττακοῦ καὶ Ἀλκαίου δὲν γείνη μνεία καὶ περὶ τῆς Σαπφούς, τῆς γυναικὸς ἐκείνης, ἣτις διὰ τὸ ὕψος τῆς ποιήσεώς της ἀπέκτησε μεγίστην δόξαν ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ὄλων τῶν πεφωτισμένων ἐθνῶν τῆς Δύ-

σεως. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν πρὸς συμπλήρωσιν αὐτῆς τί παρεδόθη ἡμῖν περὶ Σαπφῶς ἐκ τῆς ἀρχαιότητος.

Καθὼς ὁ Ἄλκαϊός, οὕτω καὶ ἡ Σαπφὼ κατήγετο ἀπὸ πλουσίαν καὶ εὐγενῆ τῆς Λέσβου οἰκογένειαν. Τοῦτο συνάγεται πρῶτον μὲν ἀπὸ τὴν στενὴν σχέσιν αὐτοῦ τοῦ Ἄλκαϊοῦ πρὸς τὴν Σαπφῶν, τὴν ὁποίαν ἄλλως οὗτος δὲν ἤθελε πλησιάσει· δεύτερον δὲ ἀπὸ τὰς σχέσεις τῶν δύο ἀδελφῶν τῆς, ὧν ὁ μὲν εἷς, Χάραξος καλούμενος, ἐμπορεύετο μὲ οἶνον εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἠδυνήθη νὰ λυτρώσῃ μὲ πολλὰ χρήματα τὴν δούλην καὶ ἑταίραν Ῥοδῶπιν, ὁ δὲ ἕτερος, ὀνομαζόμενος Λάριχος, ἐξετέλει διὰ τὴν εὐγενῆ καταγωγὴν του τὴν ἐντιμον λειτουργίαν τοῦ οἰνοχόου ἐν τῷ πρυτανείῳ τῆς Μυτιλήνης. Ὁ πατήρ τῆς ἐκαλεῖτο Σκανμανδρώνυμος, ἡ δὲ μήτηρ τῆς Κλεις. Νυμφευθεῖσα πολλὰ πλούσιον ἄνδρα τὸν Κερκῶλαν ἐγέννησεν ἐξ αὐτοῦ θυγατέρα, τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς μάμμης ἐκάλεσε Κλειδα. Ὁ Πλάτων ὀνομάζει τὴν Σαπφῶν καλὴν, δηλ. ὠραίαν· ἀλλὰ Μάξιμος ὁ Τύριος δισχυρίζεται, ὅτι ὑπῆρξε μικρὰ καὶ μέλαινα, δηλ. μικρόσωμος καὶ μελαγχροινῆ, καὶ πιθανὸν μὲ τὸ ἐπίθετον καλὴ νὰ ἐνόουν τὴν ποίησιν μᾶλλον αὐτῆς παρὰ τὸ εἶδός τῆς. Περὶ τῶν λοιπῶν περιστάσεων τῆς ζωῆς τῆς δὲν γνωρίζομεν ἄλλο, εἰμὴ, ὅτι κατὰ τὸ 595 ἔτος π. Χ. (καθ' ὃ ἴσως καὶ ἤμαζε), ἐξορισθέντων τῶν εὐγενῶν, μετηνάστευσε καὶ αὕτη εἰς Σικελίαν. Περὶ τὸ 580 ἔτος ὅμως ἐπέστρεψε μετ' αὐτῶν καὶ εἶνε βέβαιον, ὅτι μέχρι τοῦ 560 ἔτους ἔζη ἐν Μυτιλήνῃ.

Ὅτι γυνὴ τις ἐν γένει ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ τὰς δυνάμεις τῆς εἰς τὴν ποίησιν, τοῦτο δεικνύει πόσον θαλέως ἡ ποίησις καὶ τὸ διάφορον αὐτῆς εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὸν βίον τῶν Ἑλλήνων· ὅτι δὲ γυνὴ τις μὲ τὰς ποιήσεις τῆς ἐπαρουσιάσθη εἰς τὸ δημόσιον καὶ εὐηρέστησε, τοῦτο δεικνύει ὅχι ὀλιγότερον μὲ ποίαν ἐλευθερίαν ἐσυγχωρεῖτο νὰ κινῶνται αἱ γυναικες, παρὰ τοῖς Ἑλλησι καὶ ποίαν ὑπόληψιν ἀπέλαυον παρ' αὐτοῖς.

Ἡ Σαπφὼ ἤρχισε τὸ ποιητικὸν αὐτῆς στάδιον, ὡς φαίνεται, ἀπὸ ἀντικείμενα, τὰ ὅποια δὲν ἔκειντο μακρὰν τῆς γυναικείας σφαίρας: ἀπὸ Ὑμεναίουσ δηλ. καὶ ἐπιθαλάμια. Κατ' ἀρχαίαν τινὰ συνήθειαν, τὴν ὁποίαν ἀναφέρει καὶ αὐτὸς ὁ Ὅμηρος, ἡ νύμφη καὶ ὁ νυμφίος συνωδεύοντο μὲ εὐθυμα μέλη εἰς τὴν νέαν οἰκίαν. Αἱ συμπαίστριαι τῆς νύμφης παρέπεμπον αὐτὴν κατὰ τὴν ἐσπέραν τοῦ γάμου φάλλουσαι σύντομα μέλη μὲ δημῶδη τόνον, τὰ ὅποια εἰς τὰς χεῖρας τῆς Σαπφουῦς κατὰ μικρὸν ἀπέβαινον τεχνικοὶ ὑμέναιοι καὶ ἐπιθαλάμια. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὀλίγα λείψανα, τὰ ὅποια διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, δεικνύουσιν, ὅτι τὴν βᾶσιν αὐτῶν ἀπετέλει ὁ συνήθης ἀπλοῦς καὶ ἀστεῖος τόνος. Εἰς τῶν ὑμεναίων τῆς Σαπφουῦς, ὅστις πρέπει νὰ ἐψάλη εἰς νυμφίον ὑψηλοῦ ἀναστήματος, λέγει «θέλει κτυπήσει εἰς τὰς δοκοὺς τῆς στέγης. Ὑψώσατε αὐτὰς, ὦ τέκτονες. Ὁ γαμβρὸς ἔρχεται ὅμοιος μὲ τὸν Ἄρην, πολὺ μεγαλύτερος παρὰ μέγαν ἄνδρα» 1).

Εἰς μίαν ἄλλην γαμήλιον ᾠδὴν ἐρωτᾷ ἡ νύμφη τὴν συμπαίστριάν της.

«Παρθένε, Παρθένε, διατὶ μὲ ἀφίνεις καὶ φεύγεις;» ἡ δὲ ἀποκρίνεται,

«Δὲν ἔρχομαι πλέον πρὸς σέ, δὲν ἔρχομαι. Θέλω νὰ μείνω πάντοτε παρθένος». Εἰς μίαν τρίτην ᾠδὴν λέγει 2).

«Χαῖρε νύμφη, χαῖρε τίμιε γαμβρὲ, πολὺ χαῖρε. Μὲ τί νὰ σὲ παρομοιάσω καταλλήλως; Μὲ εὐμήκη κορμὸν καταλληλότατα σὲ παρομοιάζω. Ἡ νύμφη ὅμως εἶνε ὡς τὸ γλυκύμηλον, τὸ ὅποιον κοκκινίζει ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτάτου κλάδου. Οἱ δρέψαν-

1) «Ἴψοι δὴ τὸ μέλαθρον ἀέρρετε, τέκτυνες ἄνδρες.

»Γάμβρος ἐσέρχεται ἴσος Ἄρη, μέγαλον πόλυ μεΐζων».

2) «Παρθενία, Παρθενία, ποῖ με λιποῖσ' ἀποίχη;

»Οὐκέτι σ' ἤξω... ὦ Παρθένε, σ' οὐκέθ' ἤξω».

τες ἐλησμόνησαν αὐτό. Ὅχι! δὲν τὸ ἐλησμόνησαν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ τὸ φθάσωσι» 3).

Εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν τῆς δυνάμεως αὐτῆς ἐφθασεν ἡ ποίησις τῆς Σαπφοῦς ἐν ταῖς λαμπραῖς καὶ ἐκπληκτικαῖς ἐκφράσεσι, τὰς ὁποίας εἴξευρε νὰ δώσῃ εἰς τὸ βαθὺ αἰσθημα καὶ τὸ πάθος, εἰς τὴν τρυφερότητα καὶ φλόγα τοῦ ἔρωτος. Ἐνταῦθα φύσις καὶ τέχνη ἔρχονται εἰς πληρεστάτην ἐνσωμάτωσιν. Ἀπὸ τοῦ ἀφελοῦς τόνου ἀνυψοῦται ἡ ποίησις τῆς ἕως εἰς τὸ καταναλίσκον πῦρ. «Γλυκεῖα, μήτηρ, ἀνακράζει εἰς μίαν τῶν ἐρωτικῶν τῆς ᾠδῶν, δὲν δύναμαι πλεόν νὰ ὑφραίνω. Ἡ Ἀφροδίτη μὲ κρατεῖ δέσμιον μὲ τὸν πόθον τοῦ θελκτικοῦ παιδός» 4).

«Ἡ σελήνη ἐδῦσε, λέγει εἰς ἕν ἄλλο τεμάχιον, καὶ αἱ Πλειάδες. Εἶνε μεσάνυχτα· ἡ ὥρα παρέρχεται· ἐγὼ δὲ κοιμῶμαι μόνη» 5).

«Μὲ κινεῖ πάλιν ὁ λυσιμελής ἔρωσ, λέγει εἰς ἄλλην περιστάσιν, τοῦτο τὸ ἀκαταμάχητον καὶ γλυκύπικρον ὀφίδιον» 6).

3) «Χαῖρε, νύμφα,

»Χαῖρε, τίμιε γάμβρε, χαῖρε πόλλα.

»Τίω σ', ὦ φίλε γάμβρε, κάλωσ ἐϊκάσδω;

»Ὅρπακι βραδίνῳ σε κζλλιστ' ἐϊκάσδω.

Οἶον τὸ γλυκύμαλον ἐρεύθεται ἀκρῶ ἐπ' ὕσδῳ

»Ἄκρον ἀπ' ἀκροτάτῳ· Δελάθοντο δὲ μαλοδρόπης.

»Οὐ μὰν ἐκλελάθοντ', ἀλλ' οὐκ ἐδύναντ' ἐφίκεσθαι».

4). «Γλύκεια μήτηρ, οὔτοι δύναμαι κρέκην τὸν ἴστον,

»Πόθῳ δάμεισα παιδὸς βραδίναν δι' Ἀφροδίταν».

5). «Δέδυκε μὲν ἅ σελάννα

»καὶ Πληιάδες, μέσαι δὲ

»νύκτες, παρὰ δ' ἔρχεθ' ὥρα,

»Ἐγὼ δὲ μόνα καθεύδω».

6). «Ἐρὸς διήυτε ὁ λυσιμελής δύνει,

»γλυκύπικρον ἀμάχητον ὄρπετον».

Μὲ ἔτι ὑψηλότερον ὕψος ἐγράφησαν τὰ μέλη, εἰς τὰ ὁποῖα ὁμολογεῖ τὸ πάθος τῆς πρὸς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν νέον. «Στῆ-
θι ἀντικρὺ μου, φίλε, ἐπιφωνεῖ πρὸς ἓνα ἐξ αὐτῶν, καὶ ἄφες
ν' ἀκτινοβολήσῃ ἀπὸ τὸ πρόσωπόν σου ἡ χάρις. Ὁ ἔρωσ κλο-
νίζει τὴν καρδίαν μου, ὡς ὁ ἄνεμος, ὅστις πίπτει εἰς τὰ ὄρη
κατὰ τῆς δρυός» 7).

Αἱ σφοδρόταται ὁμῶς φλόγες τοῦ αἰσθήματός τῆς ἀνή-
κουσιν εἰς τὸν Φάωνα. Εἰς μίαν ᾠδὴν, τὴν μόνην, ἣτις διητη-
ρήθη μέχρις ἡμῶν ὀλόκληρος, ἐπικαλεῖται εἰς βοήθειαν τὴν
Ἄφροδίτην.

«Ποικιλόθρονε, ἀθάνατ'. Ἄφροδίτη, λέγει, θύγατερ τοῦ Διός,
δολοπλόκε, παρακαλῶ μὴ μὲ δαμάζῃς μὲ πόνους καὶ λύπας.
Ἄλλ' ἔλθε ἐδῶ, καθὼς καὶ ἄλλοτε μὲ εἰσήκουσας, καὶ ἀφή-
σασα τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἦλθες ὀδηγοῦσα τὸ χρυσοῦν
ἄρμα. Σ' ἔφεραν τὰ ὠραῖα ταχέα πτηνὰ, καὶ κινοῦντα συχνὰ
τὰς μελαίνας πτέρυγας τῶν ἔφθασαν εἰς τὴν γῆν διὰ μέσου
τοῦ αἰθέρος. Σὺ δὲ, ὦ μακαρία, μειδιάσασα μὲ τὸ ἀθάνατον
πρόσωπόν σου, ἠρώτησας τί ἔπαθα πάλιν, διὰ τί πάλιν σὲ
κράζω, καὶ τί θέλω νὰ γίνῃ εἰς τὴν μαινομένην ψυχὴν μου,
καὶ ποῖον ἀπειθῆ ἐπιθυμεῖς νὰ φέρω εἰς τὸν ἔρωτά σου; Τίς σ'
ἐνοχλεῖ, ὦ Σαπφοῖ. Διότι, ἂν τώρα φεύγῃ, ταχέως θέλει σὲ
κυνηγῆσει. Ἄν τώρα περιφρονῇ τὰ δῶρά σου, ἀλλὰ θέλει σοὶ
δώσει. Ἄν τώρα δὲν ἀγαπᾷ, θέλει ἀγαπήσει ταχέως, καὶ ἂν
σὺ ἀποφεύγῃς αὐτόν. Ἐλθὲ λοιπόν, παρακαλῶ, καὶ τώρα καὶ
ἀπάλλαξόν με ἀπὸ χαλεπὰς μερίμνας καὶ πλήρωσον, ὅ,τι ἐ-
πιθυμεῖ ἡ καρδία μου. Ἔσο πάλιν σύμμαχος μου» 8).

- 7). «Ἄντα στᾶθι, φίλος, καὶ
»τὰν ἐπ' ὅσσοις ὁμπέτασον χάριν.
«Ὁ ἔρωσ ἐτίναξε τὰς φρένας, ὡς
«ἄνεμος κατ' ὄρος δρύσιν ἐμπέσων».

- 8). «Ποικιλόθρον' Ἀθάνκτ' Ἄφροδίτα,

»Παῖ Διός, δολόπλοκε, λίσσομαί σε, Βιβλιοθήκη Μυτιλήνης

Ἡ ἀφελῆς καὶ ἀπροκάλυπτος ἔκφρασις τοῦ θαυμασμοῦ τῆς ὠραιότητος τῶν νέων, ὁ φανητικιστικὸς καὶ ἐκστατικὸς τόνος τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ πόθου. ὅστις ἐπεκράτει εἰς τὰ ποιήματα τῆς Σαπφούς καὶ ὁ ἰδιαιτέρος χαρακτήρ τῆς εὐαισθήτου καὶ εὐερεθίστου φύσεως αὐτῆς, δὲν ἠδυνήθη ν' ἀποφύγη τὰ σκώμματα τῆς Ἀττικῆς κωμωδίας. Ἐπλασαν διὰ τοῦτο, ὅτι ἡ Σαπφὴ ἀπὸ φλογερὸν πρὸς τὸν ὠραῖον Φόωνα ἔρωτα ἔδωσε τέλος εἰς τὴν ζωὴν τῆς διὰ πηδῆματος ἀπὸ τὸ ἀκρωτήριον

- «Μὴ μ' ἄσαισι μηδ' ὀνίαισι δάμνα,
 »πότνια, θῦμον.
 »Ἀλλὰ τυῖδ' ἔλθ', αἶ ποτα κατέρωτα
 »τᾶς ἔμας αὐδῶς αἰοῖσα πῆλυι
 »Ἐκλυες, πάτρος δὲ δόμον λίποισα
 »χρῦσιον ἦλθες
 »ἄρμ' ὑποζεύξαισα· κάλοι δὲ σ' ἄγον
 »Ἔκεες στροῦθοι πτέρυγας μελαίνας
 »Πύκνα δινεύεντες ἀπ' ὠράνω αἴθε-
 »ρος διὰ μέσσῳ.
 »Αἶψα δ' ἐξίκοντο· τὺ δ', ὦ μάκαιρα,
 »μειδιάσαισ' ἀθανάτῳ προσώπῳ,
 »Ἦρε', ὅττι δηῦτε πέπονθα κῶττι
 »δηῦτε κάλημι,
 »Κῶττι ἔμῳ μάλιστα θέλω γένεσθαι
 »Μαινόλα θύμῳ· τίνα δηῦτ' ἀπείθην
 »Μαῖς ἄγην εἰς σάν φιλότατα, τίς σ', ὦ
 »Ψάφ' ἀδικήεις;
 »Καὶ γὰρ αἶ φεύγει, ταχέως διώξει,
 »καὶ δὲ δῶρα μὴ δέκετ', ἄλλα δώσει,
 »Αἶ δὲ μὴ φίλει, ταχέως φιλήσει
 »κῶνκ ἐθέλοισα.
 »Ἐλθε μοι καὶ νῦν, χαλεπᾶν δὲ λῦσον
 »Ἐκ μεριμνᾶν, ὅσσα δέ μοι τέλεσσαι
 »Θῦμος ἱμέρρει, τέλεσσον' σὺ δηῦτε
 »σὺμμαχος ἔσσο».

τῆς Λευκάδος. Τοῦτο ἦτο εἶδος ἀποτροπῆς, ἀγνισμοῦ δηλ. ὡς λέγει ὁ Στράβων, διὰ μέγαρα κακουργήματα, τὸ ὅποιον οἱ ποιηταὶ δὲν ἐβράδυναν νὰ μεταχειρισθῶσι καὶ πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ ὑπερβαλλούσας καὶ τηκούσας ἐπιθυμίας. Τοιοῦτοτρόπως μετεχειρίσθη τὴν ποιητικὴν ταύτην εἰκόνα ὁ Ἄνακρέων, καὶ τοιοῦτοτρόπως μετεχειρίσθη ἴσως αὐτὴν καὶ ἡ Σαπφώ. Μὲ τὴν θερμὴν φλόγα τῶν ποιήσεών της, μὲ τὸν φανησιαστικὸν πρὸς τὸν Φάωνα ἔρωτά της συνδεθεῖσα ἡ εἰκὼν αὕτη ὑπῆρξε βάσις ταύτης τῆς ἐπινοήσεως. Ἄλλ' ἡμεῖς γνωρίζομεν, ὅτι ἡ Σαπφώ καὶ μ' ὄλον τὸ πῦρ τοῦ πάθους τοῦ ἔρωτος εἴθευρε ν' ἀπομακρύνῃ ἀφ' ἑαυτῆς ἀπρεπεῖς ὀρμάς. Ὁ Ἄλκαϊος ἀπετάθη πρὸς αὐτὴν εἰς τι ποιήματ' οὗ μὲ τὰς λέξεις:

«Ἰόπλοχ' ἄγνη, μελλιχόμεϊδε Σάπφοι,
»Θέλω τι Γεῖπην, ἀλλά με κωλύει αἰδώς».

ἤγουν: Ἰόπλοκε, ἀγνή, γλυκύγελως Σαπφοῦ, θέλω νὰ σ' εἶπω τι, ἀλλά μ' ἐμποδίζει ἡ αἰδώς.

Ἡ δὲ Σαπφώ ἀπήντησε:

«Αἰ δ' ἤχες ἔσλων ἕμερον ἢ κάλων,
»Καὶ μὴ τι Γεῖπην γλῶσσα' ἐκύκα κάκων,
»Αἰδώς κέ σ' οὐκ ἂν ἤχεν ὄππατ',
»Ἄλλ' ἔλεγες περὶ Γῶ δικαίως.

ἤγουν: Ἄν ἡ ἐπιθυμία σου ἦτο εὐγενής καὶ καλὴ καὶ δὲν ἠθέλεν ἡ γλῶσσα ν' ἀναδεύσῃ τι κακόν, δὲν ἠθέλεε κατέχει τὰ ὄμματά σου αἰδώς, ἀλλ' ἠθέλες ἐλευθέρως εἰπεῖ αὐτό».

Γνωρίζομεν ἔπειτα, ὅτι ἡ Σαπφώ ἐνουμπεύθη τὸν Ἄνδριον Κερκώλαν καὶ ὅτι ὑπῆρξεν εὐτυχῆς μήτηρ.

«Ἔστι μοι κάλα πάϊς, χουσίσισιν ἀνθέμοισιν
»Ἐμμέρην ἔχοισα μόρφαν, Κλάϊς ἀγσπάτα,
»Ἄντι τὰς ἔγω οὐδὲ Λυδίαν, οὐδ' ἐράνναν (1. 16. 17)

ἤγουν: »Ἐχω, ὠρατὸν τέκνον, ὄμοιον τὴν μορφὴν τῆς Κλάϊς χρυσῆ ἄνθη, τὴν ἀγαπητὴν Κλείδα, τὴν ὅποιαν ἐγὼ

δὲν ἤθελον δώσει ἀντὶ πάσης τῆς Λυδίας, οὐδὲ τῆς ἑρατεινῆς Λέσβου».

Καὶ ὅταν δὲ προέβη εἰς ἡλικίαν, εἶπε πρὸς ἓνα τῶν λατρευτῶν τῆς.

«..... Φίλος, λάχος ἄρνησο νεώτερον·

»Οὐ γὰρ τλάσομ' ἔγω ξυνοίκην νέῳ εὔσα γεραιτέρα».

ἤγουν: «Φίλε, ζήτησον νεωτέραν σύζυγον· διότι δὲν θέλω ὑποφέρει νὰ συνοικῶ μὲ νέον, οὔσα πρεσβυτέρα». Καὶ τὸν ἀδελφόν τῆς δὲ Χάραξον ἐπέπληξε, ἥ διὰ νὰ μεταχειρισθῶ αὐτὴν τοῦ Ἡροδότου τὴν λέξιν ἐκερτάμησε, διότι ἀπὸ ἔρωτα εἶχε δώσει τὴν ἐλευθερίαν εἰς δούλην καὶ ἑταίραν.

Ἡ ἀγάπη καὶ στοργὴ τῆς Σαπφοῦς πρὸς τὰς ἑταίρας ἢ φιλινάδας τῆς, ὁ θαυμασμὸς αὐτῆς διὰ τὴν ὠραιότητά των ὑπῆρξαν ἐμπαθέστερα καὶ φανητικατικώτερα παρὰ τὰ αἰσθηματὰ τῆς πρὸς ὠραίους ἄνδρας, τῶν ὁποίων ἠρᾶτο. Τὴν συγκίνησιν, τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται προσβλῆπουσα εἰς γυναῖκα ὑπ' αὐτῆς φιλουμένην, διαγράφει εἰς τοὺς ἐπομένους στίχους:

«Φαίνεται μοι κῆνος ἴσος Θεοῖσιν

»Ἐμμεν' ἄνηρ, ὅττις ἐνάντιόν τοι

»ἰσδάνει καὶ πλάσιον ἄδῳ φωνεί-

»σας ὑπακούει

»Καὶ γελαίσας ἡμερβεν, τό μοι μάν

»Καρδίαν ἐν στήθεσιν ἐπτόασει

»Ὡς σε γὰρ Γίδω, βροχέως με φώνας

»οὐδὲν ἔτ' ἔκει

»Ἄλλὰ καμὲν γλῶσσα Γέαγε, λέπτον δ'

»Αὔτικα χρῶ πῦρ ὑπαδεδρόμακεν,

»Ὀππάτεσσι δ' οὐδὲν ὄρημ', ἐπιβρό-

»μεισι δ' ἄκουαι.

»Ἄ δέ μ' ἰδρως καυχέεται, τρόμος δέ

»Πᾶσαν ἄγρει, χλωροτέρη δὲ ποίας

»Ἐμμι, τεθνάκην δ' ὀλίγω ἔπιδύην.

»φαίνομαι ἄλλα.

ἤγγρον: «Ὁμοιος μὲ τοὺς Θεοὺς μοὶ φαίνεται ἐκεῖνος ὁ ἀνὴρ, ὅστις κἀθήται ἀπέναντί σου καὶ πρηνονεύει ἐκ τοῦ πλησίον τὴν ὠρίαν σου φωνὴν καὶ τὸν γλυκὺν σου γέλωτα. Τοῦτο κάμνει νὰ πάλῃ εἰς τὸ στήθος μου ἡ καρδία. Καθὼς σὲ ἶδω, εὐθὺς κόπτεται ἡ φωνή μου· ἡ γλῶσσά μου θραύεται· καὶ ὑπὸ τὸ δέσμα μου τρέχει πῦρ· τὰ ὄμματά μου δὲν βλέπουσι, αἱ δὲ ἀκοαὶ μου βομβοῦσι. Μὲ περιχέει ἰδρῶς, μὲ καταλαμβάνει ὄλην τρόμος, καὶ γίνωμαι ὠχροτέρα τοῦ ξηροῦ χόρτου· σχεδὸν ὁμοιάζω μὲ νεκράν».

Ἡ τοιαύτη κλίσις τῆς Σαπφούς, τὰ δῶρά της, τὰ θελγητρα καὶ ἡ δύναμις τοῦ πνεύματός της συνήγαγον περὶ αὐτὴν πλῆθος γυναικῶν, τὴν Ἀθίδα, τὴν Γύρινναν, τὴν Ἀνακτορίαν, τὴν Μνασιδίκαν, καὶ ἄλλας, αἵτινες ἠγάπων τὴν Μουσικὴν καὶ Ποίησιν καὶ κατεγίνοντο εἰς αὐτάς. Ἡ μουσοπάλος οἰκία της ὑπῆρξε κέντρον διακεκριμένου κύκλου, εἰς ὃν ἐσπούδαζον Μουσικὴν καὶ Ποίησιν, καὶ ἐδιδάσκοντο ὠραίους καὶ χαριέντας τρόπους. Ἐν ἄλλοις ῥήμασιν ἡ Σαπφὴ κατὰ τὸ λέγειν Μαξίμου τοῦ Τυρίου ἐπετήδευσε τὴν φιλίαν τῶν γυναικῶν, ὡς ὁ φιλόσοφος Σωκράτης τῶν ἀνδρῶν. Διότι ὄχι μόνον συνεδούλευον αὐτάς νὰ στολίζωνται μὲ χρηστὰ ἤθη, ἀλλὰ καὶ ἐδίδασκεν, ὅτι «ὁ πλοῦτος ἄνευ ἀρετῆς εἶνε κακὸς σύντροφος». Πλοῦτος ἄνευ ἀρέτας οὐκ ἀσίνης πάροικος» ὅτι «ὁ ὠραῖος εἶνε ἀγαθὸς μόνον κατὰ τὴν ὄψιν, ὁ δὲ ἀγαθὸς θέλει γίνεαι ἀμέσως καὶ ὠραῖος».

«Ὁ μὲν γὰρ κάλος, ὅσπον ἴδῃν, πέλεται ἀγαθος,

»ὁ δὲ κἀγαθος αὐτῖκα καὶ κάλος ἔσσεται».

καὶ ὅτι «ὅταν ἐκρηγῇ ἡ ὀργὴ εἰς τὸ στήθος μας, πρέπει νὰ κρατῶμεν τὴν μάταια ὑλακτοῦσαν γλῶσσάν μας».

«Σκιδονάμενας ἐν στήθεσιν ὕργας

»μαφυλάκαν γλῶσσαν πεφύλαχθαι».

Εἰς τινὰ δὲ πλουσίαν, ἀλλ' ἀπαίδευτον γυναῖκα λέγει «Μετά θάνατον θέλεις κείνην, χωρὶς νὰ γίνῃται λόγος περὶ σοῦ εἰς

τὸ μετέπειτα· διότι δὲν μετέσχεες τῶν ῥόδων τῆς Πιερίας. Ἄγνωστος θέλεις καταβῆ εἰς τὸν Ἄδην καὶ θέλεις περιίπτασθαι μεταξύ τῶν ἀφανῶν νεκρῶν.

» Καθόνοισα δὲ κείσεαι, οὐδ' ἔτι τις μναμοσύνα σέθεν
 » ἔσσειε' οὐδέποτε' εἰς ὕπερον· οὐ γὰρ πεδέχεις βρόδων
 » τῶν ἐκ Πιερίας, ἀλλ' ἀράνης κήν Ἄϊδα δόμοις
 » φοιτάσεις πεδ' ἀμαύρων νεκῶν ἐκπεποταμένα.»

Περὶ δὲ αὐτῆς φρονεῖ, ὅτι ἐπειδὴ αἱ Μοῦσαι ἐνεπιστεύθησαν εἰς αὐτὴν τὰ ἔργα των, θέλουσι περιποιήσῃ αὐτὴ καὶ ὑπόληψιν, ὥς καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα νὰ μνημνεύωσιν αὐτῆς.

» Αἱ Μοῦσαι, αἱ τιμίαν Σαπφῶ ἐποίησαν ἔργα
 » τὰ σφὰ δοῖσαι, (πάντως δώσουσι)
 » μνήσασθαί τινα καὶ ὕστερον αὐτῆς.»

Καὶ δὲν ἠπατήθη εἰς τὰς προσδοκίας τῆς. Διότι ἔσχε μεγάλην δόξαν παρὰ τοῖς συγχρόνοις, καὶ ἔτι μεγαλύτεραν παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις. Περὶ τοῦ Σόλωνος π. χ. διηγοῦνται, ὅτι εἶπεν, ἀφοῦ ἤκουσεν εἰς συμπόσιόν τι ἐν τῶν μελῶν τῆς Σαπφούς ψαλλόμενον ὑπὸ τοῦ ἀνεψιοῦ του, ὅτι ἤθελε νὰ μάθῃ αὐτὸ πρῶτον καὶ ἔπειτα ν' ἀποθάνῃ. «Ὅπως μαθὼν αὐτὸ ἀποθάνω». Οἱ Μυτιληναῖοι ἐτίμησαν τὴν Σαπφῶ, ὡς λέγει ὁ Ἀριστοτέλης, ἀν καὶ ἦτο γυνή. Ἡ πόλις ἐκόσμησε τὰ νομισματὰ τῆς μετὰ τὸ ὄνομα καὶ τὴν εἰκόνα τῆς Σαπφούς, καθὼς οἱ Μηθυμναῖοι τὰ ἰδικά των μετὰ τὴν τοῦ Ἀρίονος. Παρ' Ἑλλησιν ἐθεωρεῖτο, ἡ καλὴ Σαπφῶ ὡς ἡ πρώτη ποιήτρια, ὡς ἡ ἀνυπέροβλητος ψάλτρια τοῦ ἔρωτος. Ὁ Πλάτων ὀνομάζει αὐτὴν εἰς ἐπίγραμμα τι δεκάτην Μοῦσαν. Ἐκ συμφώνου δ' ἔλοι ἐπαινοῦσι τὴν χάριν, τὸ ἀνθηρὸν λευτικόν, τὸ ἀβρένωπὸν τῆς παραστάσεως, τὴν θέρμην καὶ τὴν φλόγα τοῦ αἰσθηματός τῆς. Ὀνομάζουσιν αὐτὴν Θῆλυν Ὁμηρον, σοφὴν, θείαν, ποιήτριαν κατ' ἐξοχὴν. Ὁ Στράβων λαλῶν περὶ αὐτῆς ἐκφράζεται οὕτω πῶς. «Συνήχμασε δὲ (τῷ Πιπτακῷ καὶ Ἀλκαίῳ) ἡ Σαπφῶ, θαυμαστόν τι χρῆμα· οὐ γὰρ ἴσμεν ἐν τῷ ποσούτῳ χρόνῳ τῷ μνημνευομένῳ φανεῖσάν

τινα γυναῖκα ἐνάμιλλον οὐδὲ κατὰ μικρὸν ἐκείνη πικρῆτος
 χάριν». Ὁ δὲ Ὀράτιος ἐκφωνεῖ «Ἀκόμη πνέει ἔρωτα, ἀκόμη
 ἔῃ τὸ πῦρ, τὸ ὁπιῶν ἐνεπιστεύθη ἡ Λεσβία κόρη εἰς τὰς Διο-
 λικὰς χορδὰς».

. . . . Spirat adhuc amor
 Vivunt que commissi calores
 Aeoliae fidibus puellae. (Libr.
 IV, Carm. IX. Vers. 10—12.)

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ.

Η ΙΑΠΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ.

Χήρα τις Ἰαπωνίς, μήτηρ τριῶν υἱῶν, ἔζη ἐν μεγίστη
 ἐνδείᾳ. Ἡ ἐργασία τῶν τριῶν τέκνων αὐτῆς δὲν ἐξήρκει πρὸς
 διατήρησιν τῆς οἰκογενείας. Ἀκριβῶς, ἐνῶ εὐρίσκοντο ἐν
 ταύτῃ τῇ θλιβερᾷ καταστάσει, ἐγένετο γνωστὸν διάταγμα
 τι τῆς Κυβερνήσεως, τὸ ὁπιῶν ἐπηγγέλετο σημαντικὴν
 ἀμοιβὴν εἰς ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε παραδώσῃ ληστὴν τινα εἰς
 τὰς χεῖρας τῆς Δικαιοσύνης. Οἱ υἱοὶ τῆς χήρας ἐν ἀγνοίᾳ
 τῆς μητρὸς συνεφώνησαν πρὸς ἀλλήλους τὸ ἐξῆς. Πρὸς
 διατήρησιν τῆς μητρὸς εἷς ἐξ αὐτῶν νὰ προσφέρῃ ἑαυτὸν
 ὡς κακοῦργον, εἰ δὲ ἄλλοι δύο ἔμελλον νὰ ἀναλάβωσι τὸ
 πρόσωπον καταμηνυτοῦ, ὁ λαχνὸς ἔμελλε νὰ ὀρίσῃ τὸν
 κλέπτην. Ἡ σκληρὰ τύχη ὤρισε τὸν νεώτατον, ὅστις ἤχθη
 ὑπὸ τῶν ιδίων του ἀδελφῶν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιδικαστοῦ. Ὁ
 καταμηνυθεὶς ὠμολόγησεν ἀμέσως τὸ ἔγκλημά του,
 καὶ ἐρρίφθη εἰς σκληρὰν εἰρκτὴν, εἰς δὲ τοὺς καταμηνυ-
 τὰς ἐμέτρησαν τὸ ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ὑποσχεθὲν ποσὸν

τῶν χρημάτων. Ἄλλ' ἡ φωνὴ τῆς φύσεως ἐξηγέρθη ὀρμητικῆ ἐν τῇ συνειδήσει τῶν δύο ἀδελφῶν. Διὰ παρακλήσεων καὶ δωροδοκίσεως ἔλαβον τὴν ἄδειαν νὰ ἐπισκεφθῶσι τὸν ὑποδειχθέντα κακοῦργον. Ἐν τῇ ἰδέᾳ τούτου, ἐπιλήσμονες τῆς συμφωνίας αὐτῶν, ἔδωκαν ἐλεύθερον ὁδόν εἰς τὴν ἔκχυσιν τῶν αἰσθημάτων αὐτῶν καὶ τῶν δακρύων των. Ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ ἐν τούτοις κεκρυμμένος ὦν εἶδε μετὰ θαυμασμοῦ τὸ παράξενον ἐκεῖνο θέαμα, τὸν τεταμένον ἐκ εἰνον ὀρηθρον, καὶ ὅτε ἐξῆλθον ἐκ τῆς φυλακῆς, ἠκολούθησεν αὐτοὺς ἀπαρατήρητος μέχρι τῆς κατεικίας των. Ἦόσον ὅμως πύξῃσεν ἐνταῦθα ἡ ἐκπληξίς του, ὅτε ἤκουσε καὶ εἶδε πῶς ἡ δυστυχὴς μήτηρ, ἐπὶ τῇ ἀνακοινώσει τῶν δύο ἄλλων αὐτῆς υἱῶν, μετὰ ἰσχυρᾶς οὐδύνῃς ἔρριψε μακρὰν ἑαυτῆς τὸ ἀργύριον τοῦ αἵματος τοῦ νεωτέρου υἱοῦ τῆς «Προτιμῶ μᾶλλον ν' ἀποθάνω τὸν ἐκ πείνης θάνατον, ἀνέκραξε, πορὰ διὰ τοῦ ἀθώου αἵματος τοῦ υἱοῦ μου νὰ διατηρήτω τὴν ζωὴν μου».

Βαθέως συγκινηθεὶς ἐκ τῆς σπαραξικαρδίου ταύτης σκη- νῆς ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ ἔσπευσε πρὸς τὸν ἀρχιδικαστὴν, τὸν ὁποῖον ἐπίσης θαυμασμός καὶ οἶκτος κατέλαβεν ἐπὶ τῷ ἀκούσματι. Ὁ φυλακισθεὶς ἤχθη ἀμέσως ἐνώπιόν του καὶ ἀξήτάσθη ἐκ νέου. Σταθερὸς ὅμως ἔμεινεν ἐν τῇ πρώτῃ ὁ- μολογίᾳ, ὅτε ὁ ἀρχιδικαστὴς κατέπεισεν αὐτὸν, ὅτι ἐγνώ- ριζεν ἅπαν τὸ μυστικόν. Οἱ δύο ἀδελφοὶ ὠδηγήθησαν εἰς τὸ δικαστήριον, τὸ πρᾶγμα ἐγένετο καθ' ὁλοκληρίαν γνω- στὸν, καὶ εἰς τὴν οὐκίαν αὐτῶν στοργὴν ἀπεδόθη ὁ ἐπάξιως ἄκαινος. Ὁ ἀρχιδικαστὴς ἐγνωστοποίησε τὴν εὐγενῆ πρᾶ- ξιν εἰς τὸν Μονάρχην. Οὗτος δὲ διέταξε νὰ διδῆται εἰς τοὺς ἀδελφοὺς ἰσθίως ἐτήσια τιε χρηματικὴ ὑποστήριξις.

ΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣ ΤΙ

ΠΡΙΝ ΣΚΕΦΘΗΣ ΩΡΙΜΩΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΒΑΣΕΩΣ.

Χάν τις τῶν Τατάρων ἐξήλθε ποτε μὲ τὴν θεραπείαν τοῦ εἰς τὸ κυνήγιον. Καθ' ὁδὸν ἀπήντησε Δερβίσην, ὁ ὅποιος συχνὰ πυκνὰ ἀνέκραζε· «Ὅστις μοὶ δώσῃ ἑκατὸν φλωρία, εἰς τοῦτον θέλω δώσει μίαν καλὴν συμβουλήν». Ὁ Χάν ἔγινε περίεργος καὶ ἠρώτησε τὸν Δερβίσην, εἰς τί συνίσταται ἡ καλὴ τοῦ συμβουλή. Θέλεις τὴν ἀκούσει, Κύριέ μου, ἀπεκριθὲ ὁ Δερβίσης, ἅμα διατάξῃς νὰ μοὶ μετρηθῶσι τὰ ἑκατὸν φλωρία. Ὁ Χάν διέταξε τῷ ὄντι νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὸν τὸ ποσὸν τοῦτο, ὁ δὲ Δερβίσης μὲ συμβουλευτικὸν τόνον εἶπε· «Μὴ ἐπιχειρῆς τι, πρὶν σκεφθῆς ὠρίμως περὶ τῆς ἐκβάσεως». Ταῦτα εἰπὼν, ἀνεχώρησεν.

Ἡ θεραπεία τοῦ Χάν ἐγέλασε καὶ ἐχλεύασε τὴν συμβουλήν τοῦ Δερβίση, διὰ τὴν ὁποίαν οὗτος εἶχε πληρωθῆ τόσον ἀκριβά. Ὁ Χάν ὅμως ἐξέφρασε περὶ αὐτῆς ὅλως διάφορον γνώμην. Ἡ καλὴ συμβουλή, εἶπε, τὴν ὁποίαν μοὶ ἔδωσεν ὁ Δερβίσης, εἶνε βεβαίως μόνον μία συνήθης σοφὴ παραίνεσις· ἀλλ' ἐπ' ἀκριβὲς, διότι εἶνε τόσον γενικὴ, δὲν ἐκκολουθοῦσιν αὐτὴν, εἰμὴ πολλὰ ὀλίγοι, καὶ διὰ τοῦτο ὁ Δερβίσης μοὶ τὴν ἐπώλησεν πολὺ ἀκριβά. Τὸ ἀπὸ τοῦδε πρέπει νὰ μὴ ἀποβαλλῶ αὐτὴν ἀπὸ τὴν μνήμην. Πρέπει νὰ γραφῆ μὲ εὐανάγνωστα γράμματα ὑπεράνω τῶν πυλῶν τῶν ἀνακτόρων μου, εἰς τοὺς τοίχους τῶν δωματίων μου καὶ ἐπὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐπίπλων μου.

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου χρόνου εἰς τῶν ἐπάρχων αὐτοῦ, ἀπὸ φιλαρχίαν κινούμενος συνέλαβε τὴν ιδέαν νὰ ἐπιβουλευθῆ τὴν ζωὴν τοῦ καὶ νὰ γίνῃ κύριος τοῦ θρόνου. Ἐγὼφρασε τὸν ἀρχιτρόν τοῦ μὲ μεγάλην ποσότητα χρημάτων· ὁ δὲ ὑπεσχέθη, ἅμα παρουσιασθῆ περιστάσις, νὰ τὸν ἀφαιμάξῃ (φλεβοτομήσῃ) μὲ φαρμακευμένον νυστέρειν.

Αὕτη ἡ περίστασις δὲν ἐβράδυνε νὰ παρουσιασθῆ. Ἄλλ'

ὅτε ὁ ἰατρός ἐπὶ τῆς ἀργυρᾶς λεκάνης, ἣτις ἔμελλε νὰ εἰσδεχθῆ τὸ αἷμα, εἶδε γεγραμμένας τὰς λέξεις «μὴ ἐπιχειρῆς, κτλ.», ἐταράχθη καὶ μὲ στενοχωρίαν, ἣτις δὲν ἔμεινε ἀφανῆς, ἔβαλε κατὰ μέρος τὸ φαρμακευμένον νυστέριον, καὶ ἔλαβεν εἰς χεῖρας ἐν ἄλλο.

Ὁ Χὰν παρετήρησε τοῦτο καὶ ἠρώτησεν διὰ τί ἔβαλε κατὰ μέρος τὸ ἄλλο νυστέριον. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος εἶπεν, ὅτι εἶνε ἀμβλεῖα ἢ αἰχμὴ του, ὁ Χὰν ἐζήτησε νὰ ἴδῃ αὐτὴν· διότι ἡ στενοχωρία τοῦ ἰατροῦ τὸν ἐξέπληξε. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἰατρός ἐδίσταζε νὰ κάμῃ τοῦτο, ὁ Χὰν ἀναπηδήσας ἔκραξε. «Μόνον μία εἰλικρινὴς ὁμολογία δύναται νὰ σοῦ τώσῃ τὴν ζωὴν».

Ὁ ἰατρός ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Χὰν καὶ ἀπεκάλυψε τὴν κατὰ τῆς ζωῆς του ἐπιβουλήν, τὴν ὁποῖαν ὅμως διὰ νὰ ἐκτελέσῃ, τοῦ ἀφῆρεσε τὸ θάρρος ἢ ἐπὶ τῆς λεκάνης παραινετικὴ ἐπιγραφή. Ἐπλήρωσα πολὺ ἀκριβᾶ, ἠρώτησε τότε ὁ Χὰν, τὴν συμβουλήν τοῦ Δερβίση;—Ἐχάρισεν ἔπειτα τὴν ζωὴν εἰς τὸν ἰατρὸν, διέταξε νὰ κρεμάσωσι τὸν ἔπαρχον, καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ Δερβίση, διὰ νὰ ἀνταμείψῃ αὐτὸν καλῆτερα.

Ο ΕΝ ΤῆΙ ΕΡΗΜΩΙ ΑΡΑΨ.

Ἄραψ τις εἶχεν ἀποπλανηθῆ ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἦτο εἰς κίνδυνον νὰ ἀποθάνῃ ἐκ τῆς πείνης καὶ δίψης. Μετὰ μακρὰν περιπλάνησιν εὔρε δεξαμενὴν ὕδατος, ἐκ τῆς ὁποίας οἱ ὄδοιπόροι ἐπότιζον τὰς καμήλους των, καὶ παρ' αὐτὴν μικρὸν δερμάτινον σάκκον, ὅστις ἔκειτο ἐπὶ τῆς ἄμμου. «Εὐλογητός ὁ Θεός, ἀνέραξεν, ἀναλαμβάνων καὶ περιψεύων τὸν σάκκον· εἶναι ἐξάπαντος φρίνικες ἢ κάρυα· πόσον διὰ τούτων θέλω ἀναπαύσῃ τὴν πεινάν μου». Μὲ τὴν γλυκεῖαν ταύτην ἐλπίδα ἤνοιξε ταχέως τὸν σάκκον, καὶ παρατηρήσας

τὰ ἐν αὐτῷ ἀνεφώησε μετὰ θλίψεως· «Ἄ! εἶναι ἀδάμαντες, εἰς τί μοι χρησιμεύουσιν»;

ΜΥΘΟΣ.

ΤΑΩΝΕΣ ΚΑΙ ΚΟΡΩΝΗ.

Κορώνη ἀλαζῶν ἐκόσμησεν ἑαυτὴν διὰ τῶν ἐρρίμμένων πτερῶν τῶν λαμπρῶς χρωματισμένων ταῶνων, καὶ μετὰ θρασύτητος ἀνεμίχθη μετὰ τῶν ἀκτινοβολούντων τούτων πτηνῶν. Ἄλλ' ἀνεγνωρίσθη ἀμέσως, καὶ τότε ἐπέκεσον κατ' αὐτῆς οἱ ταῶνες διὰ τοῦ ἰσχυροῦ ῥάμφους τῶν, ὅπως ἀποσπάσωσιν ἀπ' αὐτῆς τὸν κλοπιμαῖον στολισμόν.

«Παύσατε πλέον, ἀνέυραξε τέλος ἐκείνη, ἀφηρέσατε ἢ ὅ πᾶν τὸ ἰδικόν σας». Ἄλλ' οἱ ταῶνες, οἵτινες ἔβλεπον καὶ ἄλλα στίλβοντα πτερὰ ἐπ' αὐτῆς, ἅτινα ἦσαν ἰδικὰ τῆς, ἀπεκρίθησαν. «Σιώπα, κακόδαιμον καὶ φλύαρε, καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἦναι ἰδικὰ σου». Καὶ ἐξηκολούηον νὰ περιτίλλωσι καὶ κατακόπτωσι αὐτήν.

Ὅστις ἀλαζονεύεται, μὲ ξένην ἀρετὴν,
μικρὰν ἂν εἶχε φήμην, ἢ ἀ χάσῃ καὶ αὐτήν.

ΑΝΕΚΔΟΤΑ.

Ἡρώτησάν ποτε νέον τινα περὶ τῶν κατορθωμάτων, τὰ ὅποια ἔκαμεν ἐν ταῖς κάτω Χώραις. Ἀπέκοψα τὰς κνήμας, εἶπεν, ἐγὼς Ἴσπανοῦ. Ἐπειδὴ δέ τις ἔκαμεν εἰς αὐτὸν τὴν πα-

ρατήρησιν, ὅτι αὐτὴ ἡ πρᾶξις δὲν σημαίνει τίποτε καὶ ὅτε ἤθελεν εἶσθαι μέγα τι, ἂν ἀπέκοπτε τὴν κεφαλὴν του. Πρέπει νὰ ἠξεύρητε, εἶπεν, ὅτι ἡ κεφαλὴ του ἦτο ἤδη ἀποκομμένη.

Πέτρος ὁ μέγας εἶχε διατάξει νὰ φυλακίζωσιν ἐκεῖνον, ὅστις ἤθελε περᾶ μετὰ τὴν 10ην ἑσπερινὴν ὥραν πρὸ τοῦ σκοποῦ χωρὶς φανάριον. Ἰατρὸς ἐπιστρέφων ἀπὸ τὴν οἰκίαν ἀσθενοῦς εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ τὸν ὑπηρετὴν του προπορευόμενον καὶ κρατοῦντα τὸ φανάριον. Ὁ ὑπηρετὴς εἶχε περάσει· ὁ δὲ ἰατρὸς μ' ὄλας τὰς διαμαρτυρήσεις του ὠδηγήθη ὑπὸ τοῦ σκοποῦ εἰς τὴν πλησίον φρουράν.

ΑΡΧΑΙΟΝ ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἷς ὁ πατήρ, παῖδες δὲ δυώδεκα· τῶν δὲ δὲ ἐκάστη
κοῦραι ἐξήκοντα διάνδιχα εἶδος ἔχουσαι·
αἱ μὲν λευκαὶ ἔασιν ἰδεῖν, αἱ δ' αὖτε μέλαιναί,
ἀθάναται δὲ τ' ἐοῦσαι ἀποφθινύθουσιν ἅπασαι.

ΛΥΣΙΣ

Τοῦ ἐν ΣΤ.' τεύχει ἀ. αἰνίγματος «Καπνὸς» τοῦ δὲ ἄλλης τῆς φυσῶν (παίζων) δεξιὴν καὶ ἀριστερὴν αὐλόν», τοῦ ἄλλης «Εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ Πάτρης».

Ἐξήγησις τῶν τοῦ β'. αἰνίγματος λέξεων. (Ναῦς=αὐλὸς—Ναύτης=δάκτυλος.—Κυβερνήτης=στόμα).